
UC-NRLF
$B 139 931

KLINTES DANSKE SKUESPIL NR. 1

SVEN CLAUSEN

BUREAUSLAVEN

KARAKTERDRAMA

KLINTES FORLAG
VOR FRUE BOGLADE — KØBENHAVN
1922

BUREAUSLAVEN

Da skal ham ynkes over den døende
Gnist af sin Aand, som ulmer paa Nattens Bred;
da skal han redde den af Mørkets
kvælende Damp og det kolde Mismod.
Johs. Ewald.

KLINTES DANSKE
SKUESPIL NR. 1

FELIX MØLLERS BOGTRYKKERI — ROSKILDE

SVEN CLAUSEN

BUREAUSLAVEN

KARAKTERDRAMA I 3 AKTER

KLINTES FORLAG
VOR FRUE BOGLADE — KØBENHAVN
1922

BUREAUSLAVEN

opførtes for 1. Gang den 15. Oktober 1922 paa

AARHUS TEATER

med følgende Rollebesætning:

Landraaden	Hr. Carl Thejll
Assessoren	Hr. Erik Henning-Jensen
Schulze	Hr. Aage Garde
Jacob	Hr. Søren Fjelstrup
Gendarmobersten ...	Hr. Jon Iversen
1' Soldat	Hr. Thorkil Lauritzen
2' Soldat	Hr. Axel Jensen
3' Soldat	Hr. Erik Winther
En Skomager	Hr. Wantzin
Oscar Schulze	Hr. Poul Juhl
Assessorens Frue ...	Fru Henny Lauritzen
Fru Schulze	Frk. Laura Mogensen
Mathilde	Fru Carla Christiansen

Kontorfunktionærer og Militærordonnanser.

Instruktør: Hr. Aage Garde

1. AKT

(Kontor: Registrator Schulze og Kontorist Jacob.)

1. SCENE

Schulze: Har han kaldt?

Jacob: Nej.

Schulze: (lytter ved Assessorens Dør) Jeg syntes, jeg hørte ham kalde før — ude paa Gangen.

Jacob: Han har lagt en Seddel.

Schulze: Hvor? (finder den) Har du læst den?

Jacob: Ja!

Schulze: Ja — hvorfor ikke — hvorfor ikke vise dig den første Dag, du er her, hvordan man behandler en Kontorslave. (Læser) »De maa ikke gaa længere væk, end De kan høre, naar jeg kalder. Nu har jeg sagt det tit nok. — v. Backhausen«. —
Hys — kaldte han ikke nu?

Jacob: Nej.

Schulze: Jeg synes, jeg kan høre hans Stemme hele Tiden. (Pause.) Hvorfor kalder han altid paa mig? Hvorfor ikke paa Budet — eller paa dig. — Jeg synes, jeg kan — (ud).

Assessorens Stemme: Schulze!

Jacob: (efter Schulze) Schulze!

Schulze: (ind) Ja — hvad er der, Menneske.

Jacob: Assessoren vil tale med dig.

Schulze: Aa, hold Kæft.

Jacob: Du skal komme øjeblikkelig.

Schulze: 50 Aar er jeg. Jeg har siddet paa Kontorstolen, før han kunde gaa. Han kunde være min Søn.

Jacob: Gaa nu hellere derind.

Schulze: Jeg hader ham. — Men jeg tror heller ikke, det gaar længe med ham. Der er ingen, som ikke hader ham — og Rigsdagsmændende er han blevet uenig med om Krigsenkerne. — Jaja — jeg tror, hvad jeg tror!

Assessoren: (aabner Døren) Schulze!

Schulze: Øjeblikkelig, Hr. Assessor.

(Assessoren ud.)

Jacob: Haha —.

Schulze: Du ler. — Ja, du ler.

Jacob: Det tillader jeg mig. Se nu at komme af Sted.

Assessoren: (ind) Det er nu tredje Gang, jeg lader Dem kalde, Schulze. Det skulde ikke kunne finde Sted. Har De forstaaet?

Schulze: Ja — det var nogle Tal, jeg havde —

Assessoren: Har De forstaaet! Deres Tal er mig ligegyldige. Kom saa! (ud.)

(Schulze ud og straks efter igen ind med nogle Papirer.)

Schulze: — Og det lader han mig kalde for at give mig! (Pause. Kaster pludselig Papirerne.) Idiot har jeg været.

Jacob: Hvor!

Schulze: Ikke en af mine Skolekammerater, som ikke sidder med Grund og Jord — den ene et Gæstgiveri — den anden en Gaard. Hvad er jeg? Jeg ejer ikke Salt til et Æg. Jeg har ikke en anden Skjorte at tage paa, naar denne gaar itu. Og dersom jeg nu bliver indkaldt — dersom jeg nu bliver indkaldt.

Du skulde gaa din Vej, Jacob. Gaa den første Dag.

Du har faaet Briller, ser jeg — og er naturligvis aldeles ikke nærsynet. Jeg anskaffede mig ogsaa Briller, da jeg var 16 Aar, og mødte her for første Gang. Den Gang behøvede jeg dem ikke.

Nu behøver jeg dem — men nu har jeg ingen Penge at købe for.

Det er Forskellen.

(Pause.)

Ha — mig var det gaaet stolt. Jeg var i Statens Tjeneste. Og ved du, hvorfor jeg kom det — hvad? —

Jacob: Jeg har jo ikke spurgt!

Schulze: Det var fordi jeg var det bedste Hoved. Ha.

(Pause.)

Idiot var jeg!
Nanke betaler 10,000 i Skat i Aar.
Og Peters Kone har faaet et Køretøj!
Kaldte han?

Assessoren: (aabner Døren) Schulze!

Schulze: Straks, Hr. Assessor! (knalder en Protokol i Bordet og gaar ind. Straks ud.)

Ingenting, som sædvanlig. Se her!

Jacob: Hvad er der?

Schulze: Kan du ikke se, saa tag Brillerne af.

Jacob: Kan du ikke lade mine Briller være. Jeg er nærsynet.

Schulze: Saa meget bedre for dig. Se her. Nu skal det laves saaledes. Det har vi i 34 Aar gjort anderledes — og staaet os godt ved det. Nu skal det være anderledes. Der er 5 — fem — Fejl i den Ekspedition. Og saadan en vil være Dr. juris. Hahaha!

Assessoren: (aabner Døren) Schulze. Det glæder mig, at De morer Dem. Saa længe det varer. Men helst ikke saa højrøstet. Hvá'? Ja, undskyld, jeg beder Dem. (Ud.)

Schulze: Altid dette fedtede Grin. Altid denne lumske Høflighed. (Pause. Mumler hen for sig) Jeg kunde slaa ham. Lige i hans fedtede Grin. — Men jeg maa beherske mig. Jeg er en fattig Mand. Og han kunde jo finde paa at lade mig indkalde.

Jeg er i hans Magt. Det er Sandheden.

(Til Jacob)

Men ved du, hvad jeg kan?

Jacob: Nej!

Schulze: Jeg han faa ham hen et mørkt Sted.

Jacob: Saae?

Schulze: — hvor der hverken skinner Sol eller Maane. Ved du, hvor det er?

Jacob: Nej!

Schulze: I Tugthuset!

Jacob: Mon?

S c h u l z e : Mon — siger De. — De siger: Mon. Men det er sikkert!

J a c o b : Mon!

S c h u l z e : Hvor mange Timer mon han er paa Kontoret om Dagen? — 2. — Tror du, det er lovligt. Tror du, det er derfor, han faar sin Løn og er fri for at være i Felten!

J a c o b : Du er jo forrykt. Tror du, du kan spise Kirsebær med de store?

S c h u l z e : (sætter sig — træt) De store. — De kan gøre, hvad de vil.

Og de gør det.

Sidste Aar søgte jeg over i Magistraten — de vilde gerne have mig der. Men han telefonerede derhen — og sagde, de skulde ikke tage mig. For han vil beholde mig her. Han vil pine mig, til jeg dør —

J a c o b : Naae —

S c h u l z e : — og det vil ogsaa lykkes for ham. Jeg har ikke langt igen. Jeg har altid Feber og hoster om Natten.

Føl min Puls. — Den slaar 120. Det kan jeg takke ham for. — Vi bor i Kælderen. Nu i Sommer kunde vi have faaet en anden Lejlighed i Gehejmeraad Horns Ejendom. Det var aftalt. Saa den sidste Dag, før vi skulde flytte, kom Gehejmeraaden og sagde, det kunde ikke blive til noget. —

Men Dagen før havde min Kone set Assessoren gaa ind til Gehejmeraaden.

(Hvisker) Han — havde — talt — med — ham — om — det.

A s s e s s o r e n s S t e m m e : Schulze!

(Schulze ud.)

2. SCENE

(Mathilde ind.)

Mathilde: Er Schulze her?

Jacob: Han kommer straks.

(Schulze ind.)

Schulze: Er det dig, Mathilde?

Mathilde: Kan jeg komme for hos Assessoren?

Schulze: Hys! — kaldte han ikke (lytter).

Mathilde: Jeg hørte ikke noget.

Schulze: Jeg er blevet nervøs, Mathilde — over hans Raaben. Det gaar hele Dagen med: Schulze! Og jeg, som har været Kredsudvalgssekretær. Jeg synes, jeg kan høre det om Natten.

Assessorens Stemme: Schulze!

(Schulze ud og ind. Assessoren høres at sige:)

De ved ikke Besked om noget!

Schulze: (skutter sig) Hvorfor Fanden kan han ikke udtale mit Navn, som jeg er døbt. Jeg hedder Schulze og ikke: Schulzæ!

Hvad vil du hos Assessoren, Mathilde. Det kan for øvrigt være det samme. Der henter du ikke noget godt. —

Mathilde: Saadan var din Broder ogsaa den sidste Tid, før han gjorde Alvor af det.

Schulze: Hvordan —

Mathilde: Saa mørk og forbitret paa alle. Og talte ustandseligt. Indtil den sidste Uge. Da tav han. —

Nu vil jeg se at faa Pensionen i Orden. De er blevet ved at trække det ud.

Schulze: Du faar den ikke! De giver den ikke til Enker efter Selvmordere.

Mathilde: Det kan de ikke nægte mig. Vi har betalt til den i saa mange Aar.

Schulze: Vist kan de nægte det. De selv finder jo ikke paa at tage Livet af sig.

Mathilde: Hvis de nægter det — har du ikke hørt, hvad de fortæller i Byen —

Schulze: Hvad er det —

Mathilde: Osvald skal være kommet hjem — og gemmer sig hos Moderen. (Hvisker) De fortæller, at Matroserne har gjort Oprør og skudt deres Officerer.

Schulze: Hvad!

Mathilde: Det siger de!

Assessorens Stemme: Schulze.

Schulze: Ja. (Ud og straks ind — talende i Døren.)

Jovel.

Assessoren: Og lad mig saa for Fremtiden se, at De lukker Folk ind straks. Denne Samtalen forstyrrer mig.

Schulze: (til Mathilde) Værsaagod.

(Hun ud.)

3. SCENE

Schulze: (til Jacob) Er du her fra Byen?

Jacob: Nej.

Schulze: Har du ikke — ikke hørt Folk tale om mig — før?

Jacob: Nej.

Schulze: Er der ingen, der har fortalt, at jeg har været Kredsudvalgssekretær.

Jacob: Det er vist længe siden.

(Pause.)

S c h u l z e : Jeg vilde ikke være det længere.

J a c o b : Det er dog ellers en god Stilling.

S c h u l z e : Det er Humbug! Ved du, hvad der er i Vejen her i Landet.

Der bliver regeret for meget.

Det vilde jeg ikke være medansvarlig i. Saa valgte jeg at blive almindelig Kontorist.

(Pause.)

Du spørger ikke, hvorfor jeg fra Kontorist blev Registrator. Hvad? Tror du det var en Tilbagegang, Mosjø Næsvis.

J a c o b : Jeg har jo ikke sagt noget.

S c h u l z e : Der var ogsaa meget ved Ekspeditionen, jeg ikke kunde billige. Saa valgte jeg Registraturen. Der skriver jeg kun, hvad der gaar ind — og hvad der gaar ud. — Men jeg tænker mit. — Og hvis jeg vilde skrive det ned — f. Eks. i en Avis. — Naa! Men jeg er tilfreds. For øvrigt gik det da ogsaa de 2, der avancerede, rigtig skidt. Den ene fik Tuberkulose — og den anden endte i Tugthuset. —

Er din Fader indkaldt?

J a c o b : Ja!

S c h u l z e : Hvor gammel er han?

J a c o b : 51.

S c h u l z e : (for sig) Eet Aar ældre end jeg. Hm!

4. SCENE

(Mathilde ind. Grædende.)

S c h u l z e : Naturligvis.

M a t h i l d e : Hvad skal jeg nu gribe til?

S c h u l z e : Hvad har vi Fattigvæsenet til?

Hvad Grund gav han?

Mathilde: Fordi Ludvig havde —

Schulze: — det tænkte jeg nok. Hvad ved han om Grundene. Gaa nu, Mathilde – og lad ham ikke se, at du græder.

(Mathilde ud.)

5. SCENE

(Assessoren ind.)

Assessoren: Gik hun?

Schulze: Ja!

Assessoren: Det er skrækkeligt med disse Mennesker, der kommer og vil belære een. —

Enker efter Selvmordere faar ikke Pension, siger jeg. — Jamen jeg har 7 Børn, siger hun saa.

Hvad. Sikken Logik!

Ja — jeg ved ikke. Jeg forstaar ikke Almuen — og Almuen forstaar ikke mig. Hvorfor lærer de Mennesker ikke at tænke.

Jamen i Loven staar dog »Enker«, siger hun.

Ja — lille Kone — hvad der staar — eller ikke staar — det bestemmer jeg — og ikke De. — Deres Mand var Bager — før han altsaa fandt paa at skyde sig. — Hvad vilde han have sagt, dersom jeg var kommet og havde belært ham om, hvordan han skulde have bagt sit Brød. — Den kunde hun jo ikke give igen paa. — Hovedspørgsmaalet er — gentog jeg — tog han Livet af sig. — eller gjorde han det ikke. Men saa blev hun grov og sagde, at han var en 10 Gange saa god Mand, som jeg — eller lignende. Formerne for en anstændig Diskussion kan den Slags jo ikke overholde. Hø. — Kendte De hende?

Schulze: Ja! Dèt er min Svigerinde!

Assessoren: Ja saa. Hm. (Gaar.)

Schulze: Hø!

(Assessoren ind igen med en Skrivelse i Haanden.)

Assessoren: Schulze!

Schulze: Ja —

Assessoren: Militærmyndighederne har sendt os en Forespørgsel! —

(Pause.)

Schulze: (bleg) Vel.

Assessoren: Det er angaaende Deres Søn. Han søger Orlov.

Schulze: Jovel, Hr. Assessor.

Assessoren: (pludselig) Det faar han ikke.

Schulze: Meget vel.

Assessoren: De siger meget vel. Tillader De, at jeg retter det Spørgsmaal til Dem: Hvorfor? Det synes mig nemlig en Smule mindre vel motiveret.

Schulze: Jeg havde ventet det!

Assessoren: Og hvorfor havde De det?

Schulze: Fordi jeg venter, at Verden gaar mig imod.

Assessoren: Min kære Hr. Schulze, De er en Cato.

(Pause.)

Men tror De nu ikke, De kom Sandheden nærmere, dersom De havde sagt til Dem selv: Min Søn er kendt for sine revolutionære Meninger, og jeg selv formodes at have Sympatier hinsides Grænseaaen. Derfor kunde jeg vente, at min Søn ingen Orlov faar. —

Schulze: Jeg lægger ingen Skjul paa mine

Meninger. Ja, jeg foretrækker en brav Udlænding for en slet Landsmand.

A s s e s s o r e n: En Samtale med Dem, Hr. Schulze, er altid belærende.

S c h u l z e: Ti, jeg er først Menneske, og saa Fædrelandsven.

A s s e s s o r e n: Min kære Hr. Schulze, De maa jo selv bedst vide, om De har Raad til at have Meninger. J e g har det ikke — og jeg sidder dog bedre i det end De. Hvor mange Børn er det, De har?

S c h u l z e: 6, Hr. Assessor.

A s s e s s o r e n: Det var mange.

S c h u l z e: Men ikke eet for mange til at være et Menneske.

A s s e s s o r e n: Og skønt De har de 5 hos Dem, er det dog den 6te, De tænker mest paa.

S c h u l z e: Saadan er det med Børn, Hr. Assessor.

A s s e s s o r e n: Min kæreste Hr. Schulze. At lade Deres Søn komme hjem fra Fronten, lader sig desværre ikke gøre. Vi vil se at finde Udveje til, at De dog maa træffe ham. God Aften, Hr. Schulze.

(Ud.)

6. SCENE

(Schulze truer efter ham. Jacob ind og sætter sig til at skrive. Schulze stiller sig foran ham.)

S c h u l z e: (højtideligt) Naa!

J a c o b (skriver).

S c h u l z e: Naa!

J a c o b (skriver).

S c h u l z e : (slaar i Bordet) Nu er det sagt!

J a c o b : Hvad for noget?

S c h u l z e : Nu sagde jeg ham det!

J a c o b : Hvad for noget?

S c h u l z e : (lægger Armene over Kors) Sandheden!

J a c o b : Saae!

S c h u l z e : Han kommer ind. Grinende som altid. Kære Hr. Schulze — siger han — han siger altid kære, naar han har ondt i Sinde. Jeg lader som ingenting! — Schulze, siger han igen. Denne Gang højere. 3 Gange lader jeg ham kalde. Da lader jeg, som om jeg først faar Øje paa ham. Ah! Hr. Assessor — og ved De, hvad jeg gør? —

J a c o b : Nej!

S c h u l z e : Jeg bukker. Ha — jeg bukker. — Er det ikke mageløst.

J a c o b (maaber).

S c h u l z e : Militærmyndighederne har sendt os et Andragende fra Deres Søn om Orlov — siger han. Det kan ikke bevilges. (Pause.) Vi saa helst, at han blev derude. Ja, det sagde han. De tror det maaske ikke — men han sagde det nu. Det vil jeg aflægge Ed paa. Jeg er hans Fader — svarer jeg. Det vilde være mod Naturens Orden, om han døde før mig.

Og Naturens Orden gaar frem for Samfundsordenen.

Lad saa mig falde først. — Hvad skal det betyde, spørger han. — Tag det, som De vil, siger jeg. — Skal det sige, at De ønsker at

blive indkaldt. — Netop! svarede jeg — og gik. —

Jacob: Hvad har De nu ud af det!

Schulze: Fæ!

(Gaar.)

7. SCENE

(Assessoren ind.)

Assessoren: Hvor er Schulze?

Jacob: Han gik nu!

Assessoren: Jeg haaber ikke, De lader Dem paavirke af hans Udtalelser. Han har nogle kedelige Ideer.

Jacob: Ja.

Assessoren: Han var i en ung Alder blevet Kredsudvalgssekretær — men der kom — noget — hm — i Vejen. — De forstaar. Saa blev han almindelig Kontorist, men kunde ikke overkomme Arbejdet, og er nu forsat til Registraturen —

Jacob: Naa saaledes!

Assessoren: — hvor han nu gaar og laver saa meget Vrøvl, at jeg snart er ked af ham. Kl. er 6. De kan gaa. Farvel.

(Jacob ud.)

8. SCENE

(Landraaden ind.)

Landraaden: Jeg gaar nu — saafremt De ikke har noget særligt.

Assessoren: Jeg vilde gerne tale med Landraaden om Schulze. Vi har ingen Brug for ham længere.

L a n d r a a d e n : — og det vil sige?

A s s e s s o r e n : Jeg finder ingen Grund til længere at lade ham fritage for Militærtjeneste.

L a n d r a a d e n : Er han ikke lidt vel gammel?

A s s e s s o r e n : Hans Aargang er indkaldt. — Som det antagelig er Hr. Landraaden bekendt, da Hr. Landraaden selv har behaget at lade Indkaldelserne ekspedere. Hø.

L a n d r a a d e n : Det er sandt —!
Han har en stor Familie.

A s s e s s o r e n : — som mange Soldater. Ja. Som det vil være Hr. Landraaden bekendt, har Hr. Landraaden selv — hø — besørget de fornødne Foranstaltninger truffet til at sikre Soldaternes Familier. — Hø.

L a n d r a a d e n : Det er ganske sandt. — Det gør mig ondt for Schulze. Han er et godt Menneske. —

A s s e s s o r e n : Hø — ja — men han er ansat som Registrant. — Og som Registrant er han slet. Hø — Og dertil fræk.

L a n d r a a d e n : Saa?

A s s e s s o r e n : Hans passive Modstand overfor enhver Forandring i Driften er i Længden svækkende for Disciplinen. Hans Udtalelser ligeledes.

L a n d r a a d e n : Jeg vil tale med ham.

A s s e s s o r e n : Som Hr. Landraaden behager. Jeg venter.

(Landraaden ud.)

9. SCENE

Assessoren: (tager Telefonen) Militær 3937. Ja, for Fanden. Kan De ikke høre. Er det Adjutant v. Oeder. Det er Assessoren. Tak for sidst. Vi har en Mand her — Schulze — Ja Tak — De kender ham. Jeg vil gerne have ham indkaldt. Ja Tak. Den gamle vil nødig. Kan De ikke sende en Forespørgsel. Endnu i Aften. Ja Tak. Fuld! Hø — ikke tale om. Brilliant Aften. Farvel.

(Ud.)

10. SCENE

(Fru Schulze ind. Lidt efter Schulze.)

Fru Schulze: Jeg har nogen Aftensmad til dig. Du kommer vel ikke hjem før sent.

Schulze: Tak (begynder at spise).
Hvordan har Louise det?

Fru Schulze: Det er kun maadeligt. — Jeg skal sende Bud efter dig, dersom det skulde forværre sig.

Schulze: Ja — gør det. (Pause.)
Kathrine!
Gid Fanden havde ham der (peger).
Jeg bliver indkaldt.

Fru Schulze: Bliver du indkaldt. Saa maa du have et Par nye Støvler.

Saa maa vi bære det med. Du skal ikke bekymre dig for mig. Jeg skal nok klare mig.

Schulze: Tak. — Det vidste jeg!

Fru Schulze: Men det siger jeg dig: Bøj dig ikke for det Rak.

Schulze: Tak. — Det vil jeg heller ikke.

(Pause.)

Fru Schulze: Jeg havde et Æg med til dig.

Schulze: Hvor er det?

Fru Schulze: Du har jo spist det. — Der ligger Skallen.

Schulze: Ja. Jeg ved ikke længere, hvad jeg gør. Jeg har kun een Tanke i Hovedet. Jeg maa — jeg skal have Hævn over ham. Oscars Orlov —

Fru Schulze: Oscar! —

Schulze: Han faar ingen. Den bliver ikke anbefalet herfra. Og mig lader han indkalde, og det efter at jeg har arbejdet her til midt paa Natten, fordi han vil have alt lavet om, uden at han forstaar sig paa det. Og fordi han selv er doven som en Tigger.

Jeg ved ikke, hvad det gaar efter her i Verden — for det forstaar jeg ikke — men det ved jeg, at min Karakter er 10 Gange saa god som hans.

Fru Schulze: Det ved jeg.

(Pause.)

Det bliver kun en sølle Jul.

Schulze: Der er længe til Jul.

Fru Schulze: Vi er i November.

Schulze: Er vi i November. — Ja. — Jeg husker slet ikke, at vi har haft Sommer. Har kun tænkt paa eet, drømt om eet, saa det gør ondt i mit Hoved. Ja, vi er i Sandhed i November.

Fru Schulze: Fik Mathilde Understøttelse?

Schulze: Ham igen! — og ved du hvorfor — blot fordi det er min Broder.

Saa sandt Gud lever — lad mig opleve den Dag — da jeg faar Hævn.

Fru Schulze: De siger — er der nogen derinde?

Schulze: Nej.

Fru Schulze: De siger, at Matroserne har gjort Oprør og skudt deres Officerer. Dersom der kommer Oprør her —

Schulze: — saa er han ikke sikker paa sit Liv. —

Assessorens Stemme: Schulze!

Fru Schulze: Han var der alligevel.

Schulze: Tror du han har hørt noget?

Fru Schulze: Næ —

Schulze: Det kan han ikke.

Fru Schulze: Saa gaar jeg —

Schulze: — Og send Bud, dersom Louise bliver værre.

(Konen ud. Schulze ud, straks ind. Assessorens Stemme høres.)

Assessorens Stemme: Han vilde tale med Dem. De maa se at finde ham straks.

11. SCENE

(Landraaden ind.)

Schulze: Landraaden vilde tale med mig.

Landraaden: Ja — Hr. Schulze. Sagen er den — vil De ikke sidde ned.

Schulze: Tak — jeg sidder tilstrækkeligt i Løbet af Dagen.

Landraaden: Ja — De har stadig godt at bestille?

Schulze: Takket være Assessorens Ændringer. — Ja.

Landraaden: Assessoren slog paa, at Landraadsamtet ikke kunde forsvare at lægge Beslag paa Dem længere — overfor Militæret altsaa. Hvad mener De?

Schulze: Hæren maa jo undvære saa mange yngre Kræfter blandt Kontorfolkene, at jeg meget vel forstaar, de ældre ikke kan gaa fri. Jeg er parat til at møde.

Landraaden: De har en talrig Familie, Hr. Schulze.

Schulze: Mine gode Venner har i femten Aar forgæves ventet paa, at jeg skulde melde mig til Fattigvæsenet. De vil antagelig ogsaa denne Gang komme til at vente forgæves.

Landraaden: Jaja, Hr. Schulze, De ved, at jeg altid har respekteret Dem som Menneske.

Schulze: Jeg ved, at Landraaden kunde have det afgørende Ord i denne Sag.

Landraaden: Lad os nu se Tiden an.
Skulde der være noget paa Færde, ved De, at De altid vil kunne henvende Dem til mig. — For øvrigt er Deres Arbejdsdag vel nu forbi. De faar vist for lidt Søvn. Gaa nu hellere hjem.

Schulze: Det kan jeg ikke. Tillader Hr. Landraaden, at jeg henter Posten hos Dem.

Landraaden: Bevares!

(Schulze ud. Landraaden staar og overvejer foran Assessorens Dør. Vil flere Gange til at banke paa — men betænker sig. Døren aabnes pludseligt af Assessoren.)

Assessoren: Undskyld.

Landraaden: Jeg har nu talt med Schulze. Mit Ønske er, at vi ikke gør mere ved denne Sag.

Assessoren: Meget vel. Det vilde glæde mig, om vi kunde lade det bero derved. Jeg er ganske vist ingen Beundrer af de Anskuelser, han hylder. End mindre af den Tone, han mener at kunne tillade sig. Men af Hensyn til hans Kone og 6 Børn. —

12. SCENE

(Ordonnans ind.)

Ordonnans: Ordonnans fra Regimentskommandøren melder sig med Brev til Landraadsamtet.

Landraaden: (forbitret) De kan spare Dem de Abekattestreger her. Det er ingen Kaserne.

(Ordonnans ud.)

(Læser.) Ved De, hvad dette er?

Assessoren: Men tror De da, at jeg har —

Landraaden: Hvad tror jeg, siger De? —

(Pause.)

Militæret forespørger om Schulze. Udtrykkelig om ham. Det forekommer mig dog at være besynderligt —

Assessoren: — og frækt — men hvad kan man ikke vente af Militæret.

Landraaden: Nej ganske vist.

Assessoren: Men lad os sende det tilbage med en Bemærkning om, at det ikke vedkommer dem — eller lignende.

Landraaden: (lettet) Synes De — det glæder mig virkelig. — Jeg skal sige Dem, jeg synes at have mærket nogen Uvilje hos Dem over-

for Schulze — saa rent ud sagt, jeg var ikke langt fra at mistænke Dem for at have sat dette i Militæret.
Det bedrøvede mig.

Assessoren: Jamen — saa kan vi jo sende det tilbage med en Bemærkning om — med et groft Svar!

Landraaden: Nej — vist ikke. Naar det virkelig er Militæret, der af egen Drift spørger os, har vi jo ikke Lov til at gaa ud fra andet, end at der foreligger en Nødvendighed for at tage alle Kræfter i Brug. Saa gerne jeg ellers vilde skaane Schulze, er der jo herefter intet at gøre, saafremt De mener at kunne undvære ham. Ja, hvad er Deres Mening?

Assessoren: Nu skal jeg concipere Svaret.
(Ud.)

13. SCENE

(Schulze ind.)

Landraaden: Naa, kære Schulze. Hvorledes gaar det.

Schulze: (tørt) Tak, som før.

Landraaden: De holder Modet oppe. Hvad? Frisk Mod. Man maa se lyst paa Tilværelsen.

Schulze: Det har De lettere ved end jeg.

Landraaden: De har en undertiden lidt — frimodig Udtryksmaade.

Schulze: Jeg er frimodig.
For jeg staar frit.

Landraaden: Gør De?

Schulze: Ja. Jeg er naaet til Bunden.

Landraaden: Saamænd.

Schulze: Og saa kan det ikke gaa værre.

Landraaden: Men det er dog en sørgelig Maade!

Schulze: Nej — saa er man over det værste.

Landraaden: Mon?

Schulze: Det værste er ikke Ulykken — men Frygten for Ulykken.
Men De staar ikke frit.

Landraaden: Hør nu, Schulze. De taler, som om De havde Myndighed.

Schulze: Jeg har den Myndighed, der kommer af, at jeg vil tage Følgerne.

Landraaden: De maa dog huske paa Deres Stilling — og min. Jeg kan befale her.

Schulze: Myndighed følger ikke med en Stilling. Myndighed kommer af Menneskeværd.

Landraaden: Husk paa, Schulze, at i een Henseende kan det gaa Dem værre endnu. Jeg raader for Deres Indkaldelse.

Schulze: Tror De ikke, jeg kender Dem. Tror De ikke jeg ved, at De ikke vilde sidde her og tale venligt med mig, saafremt De ikke allerede havde ofret mig.

(Landraaden gaar.)

Schulze: (for sig) Lort. (Tager en Bunke Papirer og gaar.)

14. SCENE

(Landraaden aabner Døren voldsomt og gaar med raske Skridt over til Assessorens Dør. Banker voldsomt paa og river Døren op.)

Landraaden: Hr. Assessor!

(Assessoren ind.)

Schulze. Har De conciperet det Svar?

Assessoren: Ja!

Landraaden: Jeg vil ikke have ham indkaldt. Vi maa lave den Skrivelse om.

Assessoren: Hvorledes — Landraaden har skiftet Mening — allerede i Dag.

Landraaden: Vi maa skrive, at vi ikke kan undvære ham.

Assessoren: Jamen det er ikke i Overenstemmelse med Sandheden.

Landraaden: Hvad er Sandhed?

Assessoren: Hvorledes kan vi forsvare overfor Landet at dække Folk, der staar os nær. Burde vi ikke gaa i Spidsen?

Landraaden: (ondskabsfuldt) Jo — det burde De ganske vist —

Assessoren: — naar det gælder om at afgive overflødige Folk.

Landraaden: Saamænd.

Assessoren: De kan være overbevist om, at den langhaarede Profet vil have godt af at komme under Militærets Behandling.

Landraaden: Dersom personlige Motiver er bestemmende for Dem — indlader jeg mig i hvert Fald ikke paa dette.

Assessoren: Aldeles ikke. Ganske vist irri-

terer han mig overmaade — men at jeg af den Grund — det finder jeg direkte er en Fornærmelse.

Landraaden: Jeg indrømmer, det var uberettiget.

Assessoren: Jeg maa dog stadig i Deres Vægring se en Mistanke.

Landraaden: Paa ingen Maade. Det beder jeg Dem være forvisset om.

Assessoren: Jeg skal tillade mig at foreslaa Hr. Landraaden en Udvej.

(Pause.)

Lad mig underskrive Svaret.

Landraaden: De underskriver.

Assessoren: Ja, jeg. Landraaden er jo bortrejst i Morgen. Saa træffer jeg Afgørelsen.

(Pause.)

Landraaden: Ja — det er godt. Gør som De finder rigtigst. Jeg vasker mine Hænder.

(Assessoren gaar. — Landraaden taler i Døren efter ham.)

Men det siger jeg Dem. Det er i Tillid til, at Afgørelsen er i nøje Overensstemmelse med Deres Samvittighed..

15. SCENE

Schulze: (ind, sætter sig) Ak ja.

Landraaden: En Cigar, Hr. Schulze. De har maaske endnu en lang Kontoraften for Dem.

Schulze: Tak, Hr. Landraad.

Landraaden: Men den maa ryges med Forstand. Den er til 2 Mark.

S c h u l z e: Ja, den Slags er en Stymper som jeg jo ikke vant til.

L a n d r a a d e n: Det sagde jeg ikke, Hr. Schulze.

S c h u l z e: Nej — men De mente det.

L a n d r a a d e n: Ja, bedste Hr. Schulze. Saafremt De vedblivende finder det for godt at fornærme mig — ser jeg ikke, hvorfor vi skulde fortsætte Samtalen.

S c h u l z e: Nej.

L a n d r a a d e n: De maa huske paa, hvem j e g er — og hvem D e er. Jeg vil sige Dem, at jeg paa mange Maader har været utilfreds med Dem. —

S c h u l z e: Jeg ved kun alt for godt, at jeg ikke har kunnet arbejde som jeg har ønsket.

L a n d r a a d e n: Aha! De er den hellige. De bliver ikke vred. De svarer ikke igen.

Men vi har Midler.

S c h u l z e: Det ved jeg, Hr. Landraad, og jeg skal vide at tage imod dem paa en Maade, jeg kan forsvare —

L a n d r a a d e n: — overfor hvem.

S c h u l z e: — overfor mig selv.

L a n d r a a d e n: — overfor en Skriver.

S c h u l z e: — jeg er ogsaa et Menneske, Hr. Landraad.

L a n d r a a d e n: Men et Menneske, der lider af Storhedsvanvid, lader det til.

De vil ikke blive klogere, Schulze. Kan De ikke se, Menneske, at det stadig er gaaet tilbage for Dem. Det er Deres egen Skyld.

De lever i en indbildt Verden. De ser ikke Livet som det er. — De ved, at jeg kunde skaffe Dem fri for Indkaldelse. Hvorfor beder De mig ikke om det. Saa ved De, jeg vilde gøre det. Forlang det af mig.

Schulze: Aldrig!

Landraaden: Det er jo Vanvid!

Schulze: Hvorfor vil De have, at jeg skal bede Dem om det?

Landraaden: Hvorfor?

Schulze: Er det for min Skyld.

Landraaden: For hvis ellers?

Schulze: For Deres egen! — fordi De vil have, at jeg skal mærke Deres Magt som Landraad.

Landraaden: Hvorfor skulde jeg det?

Schulze: Mon ikke fordi De frygter, at jeg ikke anerkender Dem som Menneske.

Landraaden: Hvorfra faar De Deres Tanker, Schulze?

Schulze: Slagen Mand tænker.
Ved De, hvad Sandheden er?

Landraaden: Hvad mener De?

Schulze: Det er Dem, der logrer for mig.

Landraaden: Jeg?

Schulze: Ja, hvorfor løber De her ellers hele Tiden. Jeg har ikke bedt Dem derom. Jeg ved, De vil sende mig ud — og jeg forlanger ingen Undskyldning.

Som jeg staar for Dem her, er jeg dybt fornedret i Samfundet.
Og De staar i Spidsen.
Og dog logrer De for mig.
Saa lidt er Samfundet værd.
Og saa meget Mennesket.

Landraaden: De er syg, Mand.

Schulze: Ja.

Landraaden: De maa hellere gaa hjem.

Schulze: Ja.

Landraaden: Lover De mig det?

Schulze: Ja.

Landraaden: Farvel, Schulze. Giv mig Deres Haand.

Schulze: Farvel — og Tak.
Det gør mig ondt for Dem.

(Landraaden ud.)

16. SCENE

(Assessoren ind.)

Schulze: Jeg er syg. Jeg gaar hjem.

Assessoren: Syge Folk har vi ingen Brug for her. Gaar De hjem nu og lader Posten ligge — saa kan De blive borte med det samme. — Hvor er Posten?

Schulze: Her.

Assessoren: Dette har De gjort færdig til i Morgen. Ellers er De færdig her. (Tager en Skrivelse frem) Her er et Svar til Regimentskommandøren paa en Forespørgsel. Den gaar ogsaa inden i Morgen. Har De forstaaet. (Lægger den.) Godnat.

(Ud.)

17. SCENE

S c h u l z e : Mon der saa er mere.

(Sønnen Frederik ind.)

F r e d e r i k : (sagte) Er der nogen?

S c h u l z e : Nej. —

F r e d e r i k : Er han gaaet?

S c h u l z e : Tal højt for Pokker, Dreng. Hvad har du med ham at skaffe?

F r e d e r i k : Moder bad dig komme hjem.

S c h u l z e : Er det galt?

F r e d e r i k : Louise har faaet Krampen.

S c h u l z e : Gaa hjem, min Dreng, og hjælp din Moder. Jeg k a n ikke komme. Jeg vil gøre min Pligt.

(Drengen ud.)

18. SCENE

(Telefonen ringer.)

S c h u l z e : Ja. Assessoren er gaaet. Dersom han skulde komme igen. Ja —. Kjole og Hvidt og alle Ordner. Det skal jeg sige til ham. (Pause. Schulze finder Landraadens Cigar frem og tænder den.) Da jeg nu har den, kan jeg jo lige saa godt ryge den. (Arbejder.)

19. SCENE

(En Soldat ind)

S c h u l z e : Hvad vil De?

S o l d a t e n : Hys — lyt!

S c h u l z e : Jeg kan ikke høre noget. Hvem er De?

S o l d a t e n : Kender du mig ikke?

S c h u l z e: Nej — du ligner min Søn. Ham, som de tog fra mig for 4 Aar siden. Men du kan ikke være min Søn. Min Søn var 10 Aar yngre end du — og han kunde heller ikke være her nu — de vilde ikke give ham Orlov.

S o l d a t e n: Han har taget den selv. Jeg e r din Søn. Hør! Lyt!

S c h u l z e: Oscar!
Er du Oscar. Du ligner en død.

S o l d a t e n: Og jeg e r død. Men mit Genfærd er steget op af Skyttegraven — for at h æ v n e. Hør!

S c h u l z e: Hvad er d e t. (Rejser sig) Hvad e r det?

S o l d a t e n: (hæver Haanden) Revolutionen.

(Pause.)

Vi er gaaet hjem fra Skyttegravene for at gøre op med dem, der sendte os ud.
Kom! Du har ogsaa nok at hævne. —

S c h u l z e: Du kommer til at gaa alene. Jeg skal gøre d e t t e færdigt først.

(Tæppet.)

2. AKT

(Sammesteds. Umiddelbart efter.)

1. SCENE

(Schulze skrivende. Fra Byen høres stundom Larm.)

Assessoren: (ind i Selskabsdragt) Schulze!

Schulze: Ja. (Pause.)

Assessoren: Som De dog er flittig, Menneske. -- Jeg troede, De var gaaet hjem for lang Tid siden. Det kan umuligt være sundt at arbejde saa længe.

Schulze: Assessoren sagde i Aften, at jeg skulde have Posten færdig til i Morgen. — Ellers kunde jeg gaa.

Assessoren: (lytter ved Vinduet) Fordømt. Jeg kunde have gemt mig i det brandfri Rum. (Højt) Ja, Hr. Schulze. Man siger saa meget. Men De maa dog tænke paa Deres Helbred.

Schulze: Helbred kræver Brød.

Assessoren: Men hvad siger Deres Kone til, at De kommer saa sent hjem.

Schulze: Hun ser hellere, at jeg kommer sent hjem i Nat — end at jeg bliver hjemme hele Dagen i Morgen.

A s s e s s o r e n : Naa ja, Hr. Schulze. Det gaar jo nok alt sammen. Bare ikke tage saa tungt paa det. Gaa De nu hellere hjem. Her er Deres Hat. (Lyttende) Hvor er Frakken?

S c h u l z e : Jeg har ingen.

A s s e s s o r e n : Bedste Hr. Schulze. Det kan umuligt gaa an. Vi er i November. Som De dog behandler Dem selv, Menneske.

S c h u l z e : Som j e g behandler mig.

A s s e s s o r e n : Og Deres Børn. Naar De sidder her hele Natten, ser De jo aldrig noget til Deres Børn.

S c h u l z e : Deres Omtanke for mig, Hr. Assessor, rører mig. Men jeg gaar ikke. Forøvrigt er min ene Søn — som De ved — i Felten. (Pause.)

A s s e s s o r e n : Sig mig, Hr. Schulze, har De været ude i Byen, siden jeg gik?

S c h u l z e : Nej.

A s s e s s o r e n : (for sig) Naa, Gudskelov. De ved altsaa ikke —

S c h u l z e : Hvad?

A s s e s s o r e n : Naa — ikke noget.

S c h u l z e : Nej — jeg ved intet.
(Pause. Schulze skriver.)

Men jeg har telefoneret med Byen —

A s s e s s o r e n : (urolig) Saae —

S c h u l z e : Og jeg har noget at sige Dem.

A s s e s s o r e n : Bedste Hr. Schulze. Det er jo muligt, at der tidligere — hm. Der har maaske undertiden været en lille Uoverensstemmelse mellem os. —

S c h u l z e : Assessoren mener?

A s s e s s o r e n : Den Besked. Hvorledes skal jeg forstaa. — Pas paa, hvad De gør, Mand.

S c h u l z e : Bah. Det var fra Adjutant v. Oeder. Jeg skulde bede Assessoren møde i Kjole og Hvidt og med alle Ordener.

A s s e s s o r e n : Naa — ikke andet.

(Piller Ordenerne af og stikker dem i Lommen.)

Tak for Ulejligheden. Det var meget elskværdigt af Dem, Hr. Schulze.

S c h u l z e : Den kommer maaske noget sent.

A s s e s s o r e n : Egentlig talt ja. Vil De ryge?

S c h u l z e : Tak.
(For sig) Gud elsker en glad Giver.

A s s e s s o r e n : Men den maa ryges med Forstand, bedste Hr. Schulze. Den har kostet 5 Mark.

S c h u l z e : Ja, den Slags er en Stakkel som jeg jo ikke vant til.

A s s e s s o r e n : Derfor sagde jeg det ogsaa. Netop.

S c h u l z e : Men De har Raad til det.

A s s e s s o r e n : (forskrækket) Paa ingen Maade. Jeg har faaet den billigt. Kolossalt billigt. Den staar mig faktisk i en Ubetydelighed. Men den koster 5 Mark.

S c h u l z e : Tror De nu ogsaa, det er 5 Mark værd.

A s s e s s o r e n : Hvilket?

S c h u l z e : Deres Liv. —
For det var jo derfor, De gav mig Ciga-

ren. Jeg maa sige, at Deres Vurdering af Dem selv gør Deres Beskedenhed Ære. Hør!

(Larm høres.)

Nu bryder de ind paa Magistraten. Derefter kommer Turen til Landraadsamtet.

Assessoren: Hvad vil De gøre!

Schulze: Værsaagod, Hr. Assessor. Tag Deres Cigar tilbage.

Assessoren: Det skal sige?

Schulze: Jeg er en ærlig Mand. Jeg vil ikke tage Betaling for noget, jeg ikke vil yde.

Assessoren: De vil ikke hjælpe?

Schulze: Nej! (gaar.)

Assessoren: (river Døren op og raaber efter ham) Gaar du for at forraade mig?

(Schulzes Stemme høres.)

Assessoren: Hund!

(Schulzes Stemme høres igen.)

Assessoren: (griber Telefonen) Er det Telefonstationen. Endnu ikke afbrudt. Ring til Gendarmerilejren om Undsætning. Men hurtigt.

(Lægger Røret.)

(For sig) Satan. Er her ingen Steder, man kan gemme sig. Hvem dér?

Schulze: (ind) Kun mig.

For een Gangs Skyld kommer jeg, uden at De kalder paa mig.

Assessoren: Du skal blive skudt som en Hund bagefter. —

Schulze: Bagefter hvem?

Assessoren: Schulze. Hjælp mig!

Schulze: Hr. Assessor. Jeg har ikke Tid.

Denne Bunke Post skal være færdig til i Morgen tidlig.

A s s e s s o r e n: Schulze. Hav Barmhjertighed. De faar nok en Smule Tid.

S c h u l z e: Har De tænkt over, hvem jeg ellers ikke fik Tid til overs for, naar De overlæssede mig med Arbejde?

A s s e s s o r e n: Nej!

S c h u l z e: Min Kone — og mine Børn.
Deraf een i Felten — som ikke kan faa Orlov. Men naar det gælder Dem, saa mener De, jeg kan faa Tid.
Lad os da se lidt paa, hvad der ligger. Nu tager jeg fra, hvad der haster.
(Blader i Bunken. Larmen nærmer sig.)

A s s e s s o r e n: For Guds Skyld. De kommer. Tror De, man vil dræbe mig?

S c h u l z e: Ja! — nu er dette ordnet. Men saa var der en Skrivelse til Militæret. Den hastede.
Hvor er den? (Rejser sig.)

A s s e s s o r e n: Jeg tror, der er nogen her udenfor. Prøv at se ad.

(Schulze ud Assessoren griber Skrivelsen og stikker den i Lommen. Schulze ind.)

S c h u l z e: Der var ingen. Hvor mon den Skrivelse er bleven af.

A s s e s s o r e n: Hvad for en?

S c h u l z e: Den De gav mig i Aftes. Jeg saa blot, den var skrevet under af Landraaden.

A s s e s s o r e n: Den tog jeg selv med, da jeg gik. Nu skal jeg sige Dem S a n d h e d e n, Schulze. Den Skrivelse var om Dem. —

Schulze: Om mig!

Assessoren: Ja, havde De ikke læst den?

Schulze: Nej.

Assessoren: Militæret havde forlangt Dem indkaldt — men vi svarede, at vi ikke kunde undvære Dem. Der ser De. Til Gengæld kunde De hjælpe mig nu.

Schulze: Vil De, jeg skal gengælde Dem den Skrivelse?

Assessoren: Ja!

Schulze: Det skal De ikke bede mig om. Jeg har læst den!

Og der staar, at De ikke har Brug for mig længere.

(Pause.)

Assessoren: Nu skal jeg sige Dem Sandheden, Schulze.

Det er rigtig, som De siger. Men det var Landraaden, der vilde have Dem indkaldt. Jeg satte mig imod det. Derfor havde han skrevet den under.

Schulze: Det er Løgn. De havde skrevet den under. Jeg saa det nok.

Assessoren: De husker galt. De sagde jo ogsaa selv før, at det var Landraaden.

Schulze: Det sagde jeg for at narre Dem. De havde ikke Skrivelsen med. Den laa paa Bordet, da jeg gik ud før, og De sidder med den i Lommen.

(Pause.)

Assessoren: Nej, Schulze. Nu skal De høre hele Sandheden.

Det er rigtigt nok, som De siger. Men det var Landraaden, der vilde have det, og da

han var bortrejst, maatte jeg skrive under. Men ved De, hvad jeg vilde?

S c h u l z e: Nej?

A s s e s s o r e n: Jeg vilde have gaaet til Adjutanten i Morgen bag Landraadens Ryg og faaet ham til at erklære, at han ingen Brug havde for Dem, saa De straks kunde være kommet hjem til Deres Kone og Børn. Var det ikke pænt. Og til Gengæld kunde De saa hjælpe mig nu.

S c h u l z e: Skal jeg gengælde Dem det, De har haft for med Adjutanten bag Landraadens Ryg?

A s s e s s o r e n: (tøvende) Ja.

S c h u l z e: Det vil jeg saa gøre. Jeg talte med Adjutanten i Telefonen før. Han troede først, det var Dem — og han talte om min Indkaldelse.

Saa jeg ved, det forholder sig, som De siger!

(Pause.)

A s s e s s o r e n: Nu er de ved Porten.

S c h u l z e: De kommer ikke ind.

A s s e s s o r e n: Hvorfor?

S c h u l z e: Porten er lukket.

A s s e s s o r e n: Nej.

S c h u l z e: Jeg var nede at lukke den før.

A s s e s s o r e n: Tak, Schulze. Saa vil De hjælpe mig.

(Pause. Schulze skriver.)

S c h u l z e: Hør.

A s s e s s o r e n: Hvad er der?

S c h u l z e: Nu gaar de op ad Bagtrappen.

Assessoren: Skurk! Har De ikke lukket den?

Schulze: Nej.

Assessoren: I Herrens Navn — hvorfor?

Schulze: Da jeg havde lukket Porten, stod De heroppe og kaldte mig en Hund. Saa syntes jeg ikke, det var værd at lukke Bagporten. —

Og saa hørte jeg Stemmen.

Assessoren: Stemmen?

Schulze: Deres Stemme, som har forfulgt mig i 2 Aar. Den har jeg svoret Hævn.

(Fodtrin høres udenfor. Schulze gaar hen og lukker Laasen for. Staar og overvejer.)

Schulze: (for sig) Saa sandt jeg er et Menneske: Lad mig behandle ham bedre, end han har handlet mod mig. —

Dér — tag Nøglen til det brandfri Rum. Gaa og tænk.

(Assessoren ind i Rummet.)

2. SCENE

(Stemmer udenfor) Luk op. (Der dunkes paa Døren.)

Schulze: (tager Nøglen af det brandfri Rum, stiller sig foran det og siger) Kan De høre, hvad jeg siger?

Assessoren: (dumpt) Ja.

(Schulze lukker Døren op til Gangen. 3 Soldater ind.)

1. Soldat: Hvor er Assessoren?

Schulze: Meget morsomt!

1. Soldat: Hvad?

Schulze: De maa komme i Kontortiden, mine Herrer, naar De vil træffe saa store Folk. Er De anmeldt?

2. Soldat: Sludder!

Schulze: Adgang kun efter foregaaende Anmeldelse. Hvorfor søger I ham ikke hjemme?

1. Soldat: Der har vi været. Men han var til Gilde!

Schulze: Saa søg ham der.

1. Soldat: Selskabet havde foretrukket at opløse sig, før vi kom. Vi fangede kun een.

Schulze: Og hvad gjorde I ved ham?

3. Soldat: Skød ham! Hvad er det for noget Skidt? (fejer Bordet rent med Geværet.)

Schulze: (saa han kan høres i det brandfri Rum) Naa, saa I skød ham, I Himmelhunde. Han havde sagtens fortjent det. Og hvad vil I tale med Assessoren om?

3. Soldat: Det samme.

Schulze: Ham vil I ogsaa skyde! Mine Papirer!

3. Soldat: Hvorfor sidder du her midt om Natten. Hører du til dem eller til os?

Schulze: Jeg er blot en fattig Mand, der maa skaffe mig og mine Brød.
Hvorfor vil I skyde ham?

1. Soldat: I de 4 Aar, Krigen har varet, har vi ikke været hjemme. Vi vil vide, om vi kan takke ham for det.

Schulze: (ved Døren) Ingen Orlov til andre. Godt Børn.

2. Soldat: I hans Kælder fandt vi Oplag.

Schulze: (som før) Oplag til sig selv. Godt.

1. Soldat: Vi er ældre end han og har ligget i Skyttegravene. Han blev hjemme.

Schulze: Fejg altsaa. Sender andre ud, dækker sig selv. Videre.

3. Soldat: Men Taler kunde han holde. Paa Kongens Fødselsdag — holde Svindelen gaaende, selv dække sig og tage Ordnerne. Hvad kalder du saadan en?

Schulze: (som før) En Slyngel, uden Tvivl.

2. Soldat: Og hvad har han fortjent?

Schulze: Døden — uden Betingelser.

3. Soldat: Saa sig os, hvor han er.

Schulze: Jeg skal sige jer, hvad jeg ved.

(Pause.)

Jeg har lokket ham i en Fælde.
For at overgive ham til jer.

I Aften befalede han mig at blive her om Natten for at gøre mit Arbejde færdigt. Ellers vilde jeg blive jaget væk. Og det gjorde han, fordi han troede, at jeg ikke kunde blive færdig, og skønt han ved, at jeg er gammel og svagelig.

I Nat kom han igen — for at gemme sig her. Han havde glemt, at jeg sad her. — Vi glemmer vore onde Gerninger — men de glemmer aldrig os. Da talte han venligt til mig, for han frygtede for sit Liv. Ja, han bød mig en Cigar — og trykkede mig i Haanden. Det var for at købe mig.

3. Soldat: Skynd dig, Gamle. Hvor er han?

Schulze: Jeg fattede Medlidenhed med ham. Jeg gemte ham og lovede at holde ham skjult. (Sætter en Stol foran Rummet.)

Sæt dig dér! Og svar højt og tydeligt. Du skal dømme, om jeg er pligtig at holde mit Løfte. —

Min Broder tog sig af Dage — hans Enke sad alene hen med 6 Børn. H a n nægtede hende Understøttelse, men om han havde villet, kunde hun have faaet den.
Skal jeg holde mit Løfte?

3. S o l d a t : Nej!

S c h u l z e : Min Søn søgte om Tilladelse til at komme hjem. Jeg havde ikke set ham i 4 Aar. H a n nægtede ham det, men om han havde villet, kunde min Søn være kommet hjem.
Skal jeg holde mit Løfte?

3. S o l d a t : Nej!

1. S o l d a t : Det er nok, Kammerat, lad os faa ham frem.

S c h u l z e : I Aften kom min Søn og skulde hente mig hjem, fordi min Datter havde faaet Krampe. Jeg frygtede det værste. Men dersom jeg gik hjem, mistede jeg mit Brød, og mine 4 andre Børn deres Forsørger. For h a n s Skyld kunde jeg ikke gaa hjem — og jeg ved endnu ikke, hvordan min Datter har det.

3. S o l d a t : Hun er død!

S c h u l z e : Død!
Skal jeg holde mit Løfte?

3. S o l d a t : Nej!

S c h u l z e : Det vil jeg heller ikke.
For Retfærdighedens Skyld k a n jeg — m a a jeg ikke.

(Pause.)

Kom her! — Tag Nøglen!
Han er i Brændekælderen!

3. Soldat: (fikserer ham) Tag denne Revolver. Saafremt han skulde slippe fra os.

Schulze: Ja.

(De andre ud.)

3. SCENE

(Schulze alene. Foran Døren til det brandfri.)

Hvad har I gjort ved Konen?

(Pause.)

Gidsel! — Og dersom I ikke fanger ham?

(Pause.)

Naa! Saa voldtager I hende!

(Pause. Schulze lægger Uret paa Bordet.)

Børnene? — Ligesaa. — Og dersom I ikke fanger ham?

(Pause.)

Saa skyder I dem!

(Pause.)

Fandt I Pengene? — Hvad skal jeg ikke ogsaa have nogle. —

(En sagte Støj høres.)

Schulze: (hen for sig) Materien vaander sig i Revolutionens Smeltedigel. Snart har vi Grundstoffet.

(Højt) Stikker I Ild i Papirerne. Saa brænder Bygningen jo. Holdt. Vent paa mig!

(Slaar med Døren og sætter sig til at skrive efter at have drejet Nøglen om. Assessoren banker.)

Assessoren: Schulze!

Schulze: Hvor den Stemme har forandret sig i den sidste Nat.
Hvad siger De?

Assessoren: Kære Hr. Schulze. Luk op.

Schulze: Døren er aaben.

(Assessoren ud.)

Assessoren: Hvor er de?

Schulze: Gaaet!

Assessoren: Jamen —?

Schulze: Det De hørte før?

Assessoren: Ja —

Schulze: Det var min Stemme — De hørte.

(Pause.)

Jeg vilde se, om De var værd at redde. Jeg vilde prøve, hvormeget af et Menneske, der var tilbage i Dem. Men der var ikke noget. Der var intet at redde.

(Pause.)

Jeg vil give Dem en Chance endnu. Jeg bildte Soldaterne ind, at De havde gemt Dem i Brændekælderen. Der gaar de nu og leder!

Assessoren: Og naar de intet finder.

Schulze: Saa kommer de tilbage.

Assessoren: Og saa.

Schulze: Saa skyder de os begge. Mig fordi jeg narrede dem.

Men De kan redde os begge.

Assessoren: Hvordan?

Schulze: Staa frem og befal dem at gaa. Men skælv ikke. I Hjertet frygter man Dem endnu. Men den mindste Anelse af Frygt i Deres Hjerte vil faa Geværerne til at gaa af.

Nu kan kun Mod og Storhed frelse os.

Og Myndighed.

Assessoren: Og De?

Schulze: Imedens gemmer jeg mig i det brandfri Rum.

Assessoren: Schulze. Det gør De ikke!

Schulze: Jeg gør det.

A s s e s s o r e n : Schulze. Er det Deres Mening at forraade mig?

S c h u l z e : Jeg v e d det ikke. Jeg havde Lyst. Kampen om Deres Liv staar her — i mit Hjerte. Undertiden ser det ud, som om De skal frelses. Oftest ikke.

A s s e s s o r e n : Kan vi ikke begge være i Skabet?

S c h u l z e : Der kan kun være een.

(Gaar hen til Rummet.)

Hør — de kommer.
Brug Deres Myndighed.
Nu gaar jeg herind.

A s s e s s o r e n : Det gør De ikke!

S c h u l z e : Jo.

A s s e s s o r e n : Nej. (Smækker Laagen i og stiller sig foran.) Det skal jeg forhindre.

S c h u l z e : (rolig) Nu — som De vil. — Nu er de ved Foden af Trappen.

Jeg sagde før, at Kampen om Deres Liv stod i mit Hjerte. —

A s s e s s o r e n : Husk paa min Kone —

S c h u l z e : Huskede De paa hende før?

A s s e s s o r e n : Paa mine Børn.

S c h u l z e : Skal jeg huske bedre end De?

A s s e s s o r e n : Jeg giver Dem Penge!

S c h u l z e : Deres Penge er delt!

A s s e s s o r e n : Tag hvad jeg har paa mig. Min Ring —

S c h u l z e : Hvad skal jeg med den? Hvad er det, der staar i den?

Assessoren: Vort Valgsprog. Det er Latin. In potestate nullius est dum mors in potestate nostra est.

Schulze: — og betyder —

Assessoren: Schulze. Er det nu Tid til —

Schulze: Om højst 10 Minutter er vi begge skudt. Lad os forkorte Tiden paa bedste Maade.

Assessoren: Det betyder: Vi er i ingens Magt — saalænge Døden er i vor Magt.

Schulze: Hvad skal jeg med den. (Kaster den paa Bordet.)

Vi er nøgne Mennesker nu. Lige — undtagen i eet.

Assessoren: Naa dog —

Schulze: Jeg er ikke saa bange som De!

Assessoren: Spar mit Liv!

Schulze: Mit Liv staar ogsaa paa Spil.

Assessoren: De er gammel.

Schulze: De gamle hænger mest ved Livet.

(Pause.)

Mit Hjerte er delt. Jeg kom ikke til noget Resultat. —

Derfor overlod jeg til Dem selv at træffe Valget.

Assessoren: Tak, Schulze. Dette skal jeg belønne Dem for.

Schulze: De har truffet Valget.

Assessoren: Jeg.

Schulze: Jeg lagde Nøglen ind i Skabet før. Og nu har De smækket Laagen i.

Assessoren: (hvisker) Herre Jesus. (Lægger Hovedet paa Armen. Udenfor høres nogen pusle ved Laasen.)

Schulze: Op Mand! Timen er der.
Vi skal dø!

(Det banker.)

Schulze: Kom!

(Døren aabnes langsomt. Assessorens 6-aarige Datter ind.)

4. SCENE

Datteren: Far!

Assessoren: Hvad nu?

Datteren: Far — jeg er bange —

Assessoren: Ti stille, Pigebarn. De kan høre os.

Schulze: Kan du tie ganske stille. Ikke græde.

Datteren: Ja.

Schulze: Vær lige saa tapper som Papa!

Datteren: Ja.

Schulze: (til Assessoren) Maaske er Vejen til Arkivet fri. Jeg vil se ad. (Ud og ind.) Der er ingen. Gaa!

(Assessoren ud.)

Schulze: Men tag Pigebarnet med Dem.

Assessoren: Nu tier du stille. Forstaar du.

Schulze: Det var ret. Brug Deres Myndighed.

(Assessoren ud.)

Schulze: Og Deres Ring.

(Assessoren henter den.)

Schulze: Et Ord endnu. Er De sikker paa, at jeg ikke narrer Dem i en Fælde.

Assessoren: Ja!

Schulze: (stiller sig for Døren) Det skal De ikke være. (Tager Revolveren frem.)

Assessoren: Schulze. For Satan. Gør Alvor af det.

Schulze: Jeg kan — jeg kan ikke bestemme mig. Ved De, at De har leget med mig paa denne Maade i 2 Aar. Svar!

Assessoren: Jeg vidste det ikke!

Schulze: At jeg hver Aften, naar jeg gik hjem, tænkte paa at tage Livet af mig?

Assessoren: Saadan noget tænker man, Schulze. Man gør det ikke.

Schulze: Min Broder gjorde det dog. — Vidste De, at naar jeg kom hjem, saa min Kone i mit Ansigt for at se, hvordan De havde behandlet mig den Dag.

Assessoren: Jeg vidste det ikke!

Schulze: Og naar hun saa, at jeg var nedbøjet af Sorg og Skam — saa sov hun ikke den Nat. — Og det saa hun tit. —

Assessoren: Det vidste jeg ikke.

Schulze: Vi ved intet om hinanden.
Og dog kunde De have læst det af mit Udseende.
Hvordan er min Ryg. Sig det kun!

Assessoren: Bøjet!

Schulze: Det er Deres Skyld!
Hvordan er mit Haar?

Assessoren: Hvidt —

Schulze: Det er Deres Skyld. Saafremt De kommer levende fra denne Nat — skal i det

mindste Deres Haar være som mit. — Og hvordan er mit Sind?

Assessoren: Hævngerrigt.

Schulze: — og ondt. Det er Deres Skyld. Saafremt De dør i Nat, vil De gaa herfra med den tungeste af alle Byrder: Sjælemord.

Assessoren: Jeg vidste det ikke!

Schulze: Nej — man kan dræbe en Sjæl uden at vide det.

Vi ved ikke, hvad vi gør hinanden. Ved De, at mine Børn foragtede mig.

Assessoren: Nej —

Schulze: Det gjorde de dog. Og naar jeg gik hjem, stak Naboerne Hovederne sammen og hviskede: Nu har Assessoren gjort Alvor af det — og ladet ham koste ud.

(Pause.)

Har De aldrig tænkt over, hvilke Tanker jeg maatte gøre mig, naar jeg sad her om Natten og gjorde Deres Arbejde — medens De var gaaet til Fest —

Assessoren: Nej.

Schulze: Har De aldrig følt en underlig Smerte i det højre Øje —

Assessoren: Nej —

Schulze: I det venstre —

Assessoren: Nej — hvorfor?

Schulze: Ha — hvor pudsigt. Han aner intet. I Brystet?

Assessoren: Schulze. De er forrykt. Hvorfor?

Schulze: Det vil De tidsnok faa at vide. Aldrig i Leddene — i Ribbenene — i Hovedet — over det hele.

Assessoren: Schulze!

Schulze: Straks, Hr. Assessor. Tit naar jeg sad her — om Natten — og det groede i Stilheden — naar jeg tænkte paa alt det, De ved nok — glemte jeg at arbejde — drømte — hvordan Rollerne omdeltes. Jeg havde Dem i min Magt — stod overfor Dem — sent om Natten — alene. De var ubevæbnet. Jeg havde en Revolver —

(Løfter Revolveren.)

Saa hævede jeg ganske langsomt Revolveren og sigtede paa det højre Øje — det var det, jeg mente før — men De følte altsaa ikke noget.

Hvorfor svarer De ikke!

Saa skød jeg! —

Undertiden var det det venstre Øje.

Jeg har drømt om det om Natten.

Men ved De, hvad det var med Brystet?

Assessoren: Nej!

Schulze: De ved ingen Besked med noget. Det var, naar jeg drømte, at jeg tog Kontorsaksen (griber den) og jog den i Brystet paa Dem.

Og ved De, hvad Resten var! Svar!

Assessoren: (hvisker) Nej.

Schulze: Det var, naar jeg drømte, at jeg hørte Pøbelen paa Trappen — hys — lyt — Pøbelen, som hader Dem — og jeg udleverede Dem til Mobben, som brækkede Arme og Ben paa Dem og kastede Resten ud af Vinduet.

(Pause.)

(Henkastet) Hvilken af disse forskellige Maader foretrækker De. Vi lader Folk vælge selv — saa kan de ikke bagefter komme og beklage sig.

Assessoren: Dersom De skyder, Schulze, rammer De Barnet. —

Spar mit Liv, Schulze. Jeg har ikke vidst alt det, De der siger.

Schulze: Nej — for jeg bukkede for Dem — og tav. Hvad tænker de Folk, der bukker og tier.

Blod!

(Pause.)

Jeg skal ikke tage Deres Liv. Jeg er blevet led ved mine Tanker, efter at jeg har hørt dem.

Tale er Tankens Død — i godt og ondt. Stærke Tanker dør, naar de tales, som Dybhavsfisk, der sprænges eller mister Farven, naar de kommer op til Overfladen.

(Pause.)

Og da De synes at have forbedret Dem — saa lad gaa.

Deres Liv lader sig nu næppe redde. Men Æren.

Her er Revolveren!

De kan undgaa at falde i de Rødes Hænder, og De kan dog frelse Kone og Børn, thi det er kun Deres Liv, man vil have.

Skyd Dem!

De er i ingens Magt, saalænge Døden er i Deres Magt.

Assessoren: (tager Revolveren) Schulze! De har fornærmet mig groft i Nat.

Schulze: Det var min Hensigt!

A s s e s s o r e n: Men for det første fornærmer man ikke ustraffet en v. Backhausen. —

S c h u l z e: De vil altsaa ikke bruge Revolveren mod Dem selv.

A s s e s s o r e n: Med Deres Tilladelse: Nej!

S c h u l z e: Det var, hvad jeg tænkte om Dem.

A s s e s s o r e n: For det andet taler man ikke til sine Overordnede, som De har gjort.

S c h u l z e: De er hverken v. Backhausen eller Overordnet — thi det har De af Samfundet.
Men i Nat er Samfundet sunket i Jorden.
Tilbage er Mennesker.
Samfundet er Menneskets Fjende.
Samfundet sejrer.
Daglivet er Samfundets Sejr over Mennesket.
Men Revolutionen er Menneskets Oprør mod Samfundet.
Den første Revolutionsnat er skøn. Den kender kun Mennesker.
Og i den Egenskab har jeg Ret til at fornærme Dem groft.

A s s e s s o r e n: For det første sørger De nu for, at jeg kommer bort. Ellers skyder jeg Dem ned som den Hund, De er. —

S c h u l z e: Ja — naar der ikke er andet for.

A s s e s s o r e n: For det andet kunde jeg — forsaavidt Tid og Sted tillader det — nok have Lyst til at sige et Par Ord om Dem, efter at De saa længe har doceret over mig. Alt hvad De har sagt mig i Nat — hvorfor har De ikke sagt det før — fordi De nu kan sige det uden Risiko — tror De i hvert Fald. Hvad kalder De det?

S c h u l z e: Fejghed!

A s s e s s o r e n: Ja — naar De selv siger det. Havde De fremstillet det for mig før, ved De, at jeg ogsaa vilde have taget Hensyn til det. Hvad kalder De dernæst de smukke Tanker, De med saa megen Veltalenhed har udviklet for mig. I høj Grad slette. Udslag af Misundelse og Nag. Fostre af personlig Utilfredshed. De hører til den kedelige Type, der er født til at sætte Ufred i Samfundet, fordi det er gaaet Dem selv daarligt. For øvrigt gider jeg ikke spilde Tiden paa Dem. Marsch! Find et Sted!

S c h u l z e: Det vil jeg!

A s s e s s o r e n: Jeg tænkte nok, Revolveren skulde virke.

S c h u l z e: Jeg gør det, fordi jeg vil handle ret.

A s s e s s o r e n: Mon ikke Patroner er en bedre Bevæggrund.

S c h u l z e: Nej!

A s s e s s o r e n: Ja, det tror jeg nu.

S c h u l z e: Det burde være mig ligegyldigt, hvad De tror. Jeg burde være tilfreds med at vide, at jeg handler frivilligt — og lade Dem tro, at De tvinger mig. — Naa — ja. Se her! (Holder Handen frem.)

A s s e s s o r e n: Hvad er det?

S c h u l z e: Patronerne. — Der er ingen i Revolveren.

(Pause.)

A s s e s s o r e n: Nu vil De vel udlevere mig?

S c h u l z e: Jeg har faaet tilstrækkelig Hævn.

Det er en sørgelig Glæde. Ogsaa jeg har min Stolthed. —

Assessoren: — De! —

Schulze: — som Menneske. De er i Nød. De er min Broder —

Assessoren: Jeg!

Schulze: De vil nødig. Men jeg kan forsikre Dem, alt levende er Brødre.

Assessoren: Hm. Ja — det er jo saadan en Slags —

Schulze: Frase?

Assessoren: Ja!

Schulze: Nej!

Assessoren: Jaja, min bedste Schulze —

Schulze: Dersom det var en Frase, havde De været død nu.

(Pause.)

(Peger paa sit Bryst) Her er det en Sandhed! (Peger paa Assessoren) Dér maaske en Frase.

I Nat er min Datter død.

Det undrer Dem, at jeg tager det saa roligt. — Det er kun de første Sorger, der er Sorger. De senere er Fortrædeligheder. Men hun var dog min Datter.

Om nu mine Handlinger kan bestemme hendes Skæbne.

Her er Arkivnøglen. — Gaa. — Men giv mig Revolveren.

(Assessoren ud.)

5. SCENE

Schulze: (alene) Nu er jeg saa træt. Hvor det er længe siden, jeg har sovet. Jeg har ikke kunnet sove.

Nu er det, som om jeg kan.
Jeg er fri.

(Sætter sig ved Bordet og sover ind.)

6. SCENE

(De 3 Soldater ind.)

3. Soldat: Gaa hen og stil dig ved Vinduet.

2. Soldat: (gaar derhen, efter nogen Tid aabner han Vinduet og raaber ned) Ser I Skyggen?

Stemmen: Ja!

3. Soldat: Har I ladt Geværerne?

Alle: Ja.

3. Soldat: Saa lad os vække ham.

(De staar i Kreds om ham.)

3. Soldat: Schulze!

Schulze: Jeg sov saa godt. Hvad vil I?

3. Soldat: Har Assessoren været her?

Schulze: Nej!

1. Soldat: Har I hørt det, Kammerater. Han har ikke været her.

3. Soldat: Du har maaske ikke været her hele Tiden.

Schulze: Hvorfor?

3. Soldat: Han kan have været her, medens du var borte.

Schulze: Jeg har ikke været væk!

1. Soldat: Slet ikke.

Schulze: Nej.

1. Soldat: Og du har ikke set ham?

Schulze: Nej!

3. S o l d a t: Det var mærkeligt.

2. S o l d a t: Hører I det, Kammerater. Han har ikke set ham. Er du nærsynet, Kammerat?

3. S o l d a t: Har her heller ingen anden været?

S c h u l z e: (urolig) Hvorfor spørger I om det?

1. S o l d a t: Bare rolig. Svar venligt paa et venligt Spørgsmaal.

S c h u l z e: Nej, her har heller ingen andre været.

2. S o l d a t: Det var som Satan.
   Heller ikke en lille Pige. Du kan tro, vi kender dig. Vi ved, hvorfor du sidder her, og vi skal fortælle det til Konen.

3. S o l d a t: Nu skal jeg fortælle dig en meget morsom Historie, Kammerat —. Vi gik ned i Brændekælderen før, som du havde sagt. Men der var ingen.
   For der havde aldrig været nogen.
   Saa gik vi over i hans Palæ og slap hans Datter løs, for at hun skulde finde ham. Hun gik meget rigtigt herover, men op ad Trappen — hvor hun blev væk for os.

S c h u l z e: Jeg ser ikke —

3. S o l d a t: Nej — men da vi gik ned, saa v i noget meget grinagtigt. Vi saa hans Skygge paa dit Gardin.
   Var det ikke morsomt?

2. S o l d a t: Og nu siger du os, hvor han er.

S c h u l z e: Nej!

1. S o l d a t: Hvorfor ikke?

S c h u l z e: Jeg ved det ikke.

3. Soldat: Din Hukommelse skal vi nok faa frisket op. Vi har Midler!

Schulze: Det har jeg hørt før. Midler har de alle. Midler til at gøre ondt.
Hvad vil I?

3. Soldat: Bare skyde dig.

Schulze: Det vil næppe hjælpe paa min Hukommelse.

3. Soldat: Du finder den maaske, inden vi kommer saa vidt.

2. Soldat: Hvorfor vil du dække over ham. Du hører dog til os.

Schulze: Ja!

2. Soldat: Naa!

Schulze: Men derfor vil jeg dog handle ret. Jeg er vel først og fremmest Menneske.

3. Soldat: De Nykker skal vi snart faa pillet ud af dig. Læg an!

(De sigter.)

Foretrækker du Hovedet, Maven eller Hjertet. Du kan faa det, som du vil.

Schulze: Der er faa Ord til.

1. Soldat: Hvad er det for et Skyderi. (Gaar hen til Vinduet.)

3. Soldat: Naa, har du betænkt dig. Husk paa, at vi fanger ham alligevel. Han vil dog blive skudt. Hvorfor vil du saa ofre dig til ingen Nytte. Ham alene — eller begge —
(Til 1. Soldat) Hvad er der?

1. Soldat: Jeg kan ikke se det!

3. Soldat: Sig det — eller vi skyder!

Schulze: Saa skyd!

3. S o l d a t : Læg an!

1. S o l d a t : Gendarmerne! Kom! (Ud.)

2. o g 3. S o l d a t : Gendarmerne?

2. S o l d a t : Kom!

(De ud.)

(Tæppet.)

3. AKT

(Sammesteds. Umiddelbart efter.)

1. SCENE

(Gendarmobersten, Jacob.)

Obersten: Hvor er Landraaden?

Jacob: Bortrejst.

Obersten: Assessoren?

Jacob: Ikke kommet.

Obersten: Hent ham.

Jacob: Han er heller ikke hjemme. Der har jeg været.

Obersten: Han er vel ikke myrdet?

Jacob: De søgte efter ham. Men jeg tror ikke, de fandt ham.

Obersten: (smilende) Havde han gemt sig?

Jacob: Det ved jeg ikke!

2. SCENE

(Assessoren ind.)

Assessoren: Gud ske Lov. Det var i sidste Øjeblik, De kom. De fik altsaa mit Telefonbud. Hvor mange er dræbt. Det er afskye-

ligt. — Jacob. Spring over og se efter min Kone.

Obersten: Hvor har Vorherre haft Dem i Nat?

Assessoren: Straks, da Urolighederne brød ud, begav jeg mig til Regeringsbygningen og beordrede telefonisk Gendarmeriet tilkaldt, hvorpaa jeg afventede det nærmere. Jeg skønnede det rigtigst at forblive paa min Post.

Obersten: Har De Kontor ovenpaa?

Assessoren: Nej. (Fortroligt) Men, De forstaar, Arkivsagerne. De maatte fremfor alt ikke komme i Pøbelens Hænder. I Tilfælde af lidt varigere Omvæltning, hvilke — hø — saakaldte Afsløringer lod der sig saa ikke med lidt Fingerfærdighed lave ud af ganske uskyldige Akter. Og Fingerfærdighed — hø — kan man jo i hvert Fald ikke frakende adskillige af disse Herrer — hø — De forstaar.

Obersten: Gudbevares. Haha.

Assessoren: Med Hensyn til Nøglen til det brandfri Rum, hvor vi opbevarer vore vigtigste Sager angaaende Højforræderi, Majestætsfornærmelse — sorte Lister og lignende — fandt jeg det efter nærmere Overvejelse rigtigst ganske at skaffe den af Vejen. Jeg kastede den derfor ind i Rummet og smækkede Laagen i. Ganske fikst, ikke. Jeg smigrer mig med, at det var den heldigste Løsning.

3. SCENE

(Schulze ind.)

Assessoren: Naa, der er De, Schulze. Jeg fortæller Obersten, hvorledes vi skaffede Nøg-

len til det brandfri Rum af Vejen. De husker nok i Morgen tidlig at gaa til Smeden, saa vi kan faa lavet en ny Nøgle.

S c h u l z e : Det behøves ikke!

A s s e s s o r e n : Hvad?

S c h u l z e : Jeg har Nøglen i Lommen. Værsaagod.

A s s e s s o r e n : Hm!

(Schulze ud.)

O b e r s t e n : Hvad nu?

A s s e s s o r e n : Der maa nedsættes et Krigsforhør. Hovedmændene er vel taget i Forvaring.

O b e r s t e n : Som Hovedmand maa anses den 25-aarige Grenader Oscar Schulze her fra Byen. Ham har vi.

A s s e s s o r e n : Hvad for noget!

O b e r s t e n ; Det undrer Dem.

A s s e s s o r e n : Han er Søn af den gamle her.

O b e r s t e n : Ham hér.

A s s e s s o r e n : Ja.

O b e r s t e n : Og han gaar rundt med Nøglen til det brandfri Rum i Lommen. Er det ikke lidt uforsigtigt. Staar han ikke i Ledtog med Sønnen?

A s s e s s o r e n : Utvivlsomt ikke.

O b e r s t e n : Det forekommer mig meget mistænkeligt. Jeg maa sige, det virker uhyggeligt paa mig, at Oprørerne har Forbindelser i selve Regeringsbygningen. Jeg formoder, De havde overdraget ham at udføre den af Dem undfangede Idé at lægge Nøglen ind i Rummet.

Assessoren: Ja, vi kunde jo ikke begge være i det.

Obersten: Hvad mener De?

Assessoren: Jeg kunde jo ikke være begge Steder — mener jeg. Antagelig har han ment, at hos ham vilde ingen søge den. Heri har han sikkert haft Ret.

(Pause.)

Jeg indestaar for — Schulze.

Obersten: Naa.

Assessoren: Ubetinget. Jeg har i denne Nat haft den bedste Lejlighed til at lære hans Karakter at kende, og den har taalt det største Tryk uden at bryde sammen.

Efter at jeg har erfaret, at Sønnen var Leder, staar hans Opførsel endda for mig i et endnu bedre Lys. Jeg er overbevist om hans Uskyld.

Obersten: Vi faar se.

Det er min Anskuelse, at vi bør søge Ondet i dets Rod og gaa frem med den størst mulige Strenghed. Saa snart Sagen er undersøgt, bør Dommene falde og Eksekutionerne følge. Paa den anden Side vil jeg anse det for politisk klogt, om vi straks kunde vise Befolkningen, at naar Afstraffelsen er forbi, vil vi paa vor Side være de første til at række en Haand til Forsoning. Saa dersom vi kunde give give en eller anden lille Cadeau. Jeg overlader det til Dem, som den lokalkendte, at fremsætte et Forslag.

(Pause.)

Assessoren: Der har faktisk været megen Utilfredshed med vor Fortolkning af Enkeforsikringsloven. Navnlig, at vi har nægtet

Understøttelse til Enker efter Selvmordere. — En ændret Praksis vilde betyde Brød for nogle Enker — og fjerne nogle af de Tilfælde, der navnlig her paa Stedet — har forberedt Jordbunden for det passerede. F. Eks. hvor en Broder til denne Schulze havde taget sig af Dage –

Obersten: Mon dieux — atter denne Schulze. En Søn og en Broder paa den anden Side — skulde han være sikker at have gaaende her.

Assessoren: Nu ja, Hr. Oberst. — Manden er god nok. Jeg har talt meget med ham i Nat — og kort sagt, jeg skylder ham nogen — ikke saa lidt —

Obersten: — Overbærenhed —

Assessoren: Ja.

Obersten: Jeg vilde finde det rigtigst, om de civile og militære Myndigheder i Forening udstedte en Slags Proklamation — hvori vi opfordrer til Ro, erklærer, at de skyldige er blevet grebet og vil blive straffet strengt, samt til Slut fremsætter den ændrede Opfattelse paa det af Dem angivne Punkt.

Assessoren: Paa ingen Maade vil vi indrømme, at vi ændrer vor Opfattelse. Det vilde jo være at indrømme, at vor tidligere Opfattelse var fejlagtig.

Obersten: Nu ja —

Assessoren: En offentlig Myndighed kan ikke tage fejl.

Obersten: At fejle er menneskeligt.

Assessoren: En offentlig Myndighed er

ikke menneskelig – er ikke et Menneske. Den er noget mere.

Obersten: Ligemeget. Jeg tvivler ikke om, at det vil lykkes Dem at forene en Ændring af Opfattelse med en Fastholdelse af den gamle.

Assessoren: Jeg smigrer mig med at være en ganske dygtig Jurist. Hvad der kræves, er en Forandring i Realiteten forbundet med en Fastholdelse af Formaliteten. — (Opmuntret ved denne lokkende Udsigt) Jeg skal straks lave et Udkast.

(Ud)

4. SCENE

Obersten: Ordonnans — (o. s. v.)
Hent Schulze. Den gamle! (o. s. v.)

(Schulze ind.)

Obersten: Er det Hr. Schulze!

Schulze: Ja!

Obersten: Naa, Hr. Schulze. Det er nette Ting, man hører om Deres Broder.

Schulze: Min Broder er død.

Obersten: Pardon. Jeg forvekslede ham med Deres Søn. Han er jo ikke død — endnu!

Schulze: Nej!

Obersten: Synes De, det er et godt Resultat af Deres Opdragelse?

Schulze: Jeg indser ikke, at jeg staar Dem til Regnskab for det.

Obersten: Ikke det. Er det ikke os, der faar Besværet, naar de Lømler forsøger at ødelægge Landet.

Schulze: Min Søn var haardt forurettet. I 4 Aar havde han ikke været hjemme i det Land, som man sagde, Fjenden vilde tage fra ham. Hvad vil det sige, at Fjenden vil tage det fra ham, naar hans Landsmænd allerede har berøvet ham det.

Obersten: Vil De tie stille. Direkte revolutionære Meninger vover De at fremføre overfor mig, der for Tiden er Stedets øverste Myndighed. Jeg havde tænkt mig at fare med Lempe mod Deres hvide Haar, men naar De optræder paa den Maade, er min Taalmodighed forbi. Vi vil søge Ondet i dets Rod, og jeg har nu engang faaet Mistillid til Dem. Deres Ansigt forekommer mig mistænkeligt tillukket og skummelt. Det har ikke den rette fosterlandske Frimodighed. Hvorledes kommer det sig, at De — der er Fader til Pøbelens Leder — gaar rundt med Nøglen til det hemmelige Arkiv i Lommen?

Schulze: Det er en lang Historie.

Obersten: At udføre en Ordre er kun en kort Historie. At omgaa den kan give et langt Efterspil. Naar Assessoren befaler Dem at lægge Nøglen ind i Skabet og smække Laagen i — hvorfor gør De det saa ikke.

Schulze: Har Assessoren fremstillet det saadan?

Obersten: Menneske! Deres Frækhed gaar over alle Grænser. Tror De, Assessoren lyver. (Aabner Døren) Hr. Assessor!

5. SCENE

(Assessoren ind.)

Obersten: Dette Menneske vover at drage Deres Forklaringer i Tvivl.

S c h u l z e : Det har jeg ikke sagt.

O b e r s t e n : — angaaende denne Nøgle, som han mistænkeligt er funden i Besiddelse af.

A s s e s s o r e n : Hr. Oberst. Jeg beder. Lad os ikke komme nærmere ind derpaa.

O b e r s t e n : Jeg maa insistere paa, at Sagen undersøges.

S c h u l z e : Sagen forholder sig, som Assessoren behager at fremstille den.

O b e r s t e n : Naa. Efter at De havde modtaget Nøglen — hvad saa?

S c h u l z e : Saa ikke mere. Jeg beholdt den.

O b e r s t e n : — anden Forklaring kan De ikke give.

S c h u l z e : Nej — jeg lyver ikke. Farvel.

O b e r s t e n : De bliver derude.

S c h u l z e : Jeg gaar hjem. Min Datter døde i Gaar Aftes — og min Pligt har hidtil hindret mig i at se hende.

O b e r s t e n : Samfundshensyn kræver Deres Nærværelse.

S c h u l z e : I 12 Timer — for ikke at sige 35 Aar — har Samfundshensyn forhindret mig i at være Menneske.

(Gaar.)

6. SCENE

O b e r s t e n : Deres Stilling i denne Sag forbavser mig.

A s s e s s o r e n : Det er ikke desto mindre mit Ønske, at der ikke gøres mere ved det, og dersom det ikke respekteres, skal jeg vide

at gaa til højere Myndigheder for at faa afgjort, om det til syvende og sidst er Regeringen eller Militæret, der raader her i Landet.

Obersten: Nu skal jeg sige Dem en Ting. De ved, at jeg er særdeles vel anskrevet paa afgørende Sted. Dels gennem, hvad jeg har erfaret før, dels gennem Deres koldblodige Optræden i Nat — som jeg skal vide at fremhæve i min Rapport — er jeg kommet til den Anskuelse, at De er af den rette Støbning.

De ved, at jeg har ligget i Garnison med —

Assessoren: (bukker) Bevares. Det ved jeg.

Obersten: Jeg havde tænkt at gøre mit til, at De blev Provinspræsidentens Efterfølger.

Assessoren: Jeg i — min Alder.

Obersten: Naa, unge Ven, hvad var det saa, De sagde om Militæret —

Assessoren: Jeg beder Obersten glemme —

Obersten: Meget fornuftigt. Folk er saa onde paa Militæret — men det gør os ikke noget. Vi trives dog.

Men det siger jeg Dem. Viser De Svaghed i denne Affære — da er De ikke den Mand, jeg havde anset Dem for.

Assessoren: Hvad forlanger De af mig?

Obersten: Jeg renoncerer paa at lade Sagen undersøge nærmere. Men jeg har et meget skarpt Øje for Fysiognomier — husk paa, hvor mange Rekrutter jeg har opdraget. Og jeg kan ikke fordrage den Karl. Han har noget paa Samvittigheden. Lad ham afskedige.

(Pause.)

A s s e s s o r e n: Det k a n jeg ikke.

O b e r s t e n: Bedste Hr. Assessor. De k a n ikke. Hvad skal det betyde?

(Pause.)

Det begynder at se mig lidt uhyggeligt ud. — Hvorfor kan De ikke?

A s s e s s o r e n: Kan — og kan. Jeg har Medlidenhed med Manden. Han har stor Familie. Afskediger jeg ham, bliver han brødløs.

O b e r s t e n: Det gør Deres gode Hjerte al mulig Ære.

Men jeg ser, jeg har taget fejl af Dem. De er ikke den Mand, vi har Brug for.

A s s e s s o r e n: Det gør mig ondt.

O b e r s t e n: Betænk Dem vel. V i l jeg, skal jeg nok faa ham ud alligevel. Ham alene — eller dem begge. — Hvad Nytte er det saa til at ofre dem begge. Nu kan De jo tænke over det!

A s s e s s o r e n: Det er til ingen Nytte. Jeg har betænkt mig.

O b e r s t e n: Værst for Dem selv.

(Ud.)

7. SCENE

A s s e s s o r e n: (for sig) Jeg kan ikke andet.

(Fru Assessoren ind. Dyb Stemme. Aabent a.)

F r u e n: Hvad er det, du ikke kan?

A s s e s s o r e n: Saa meget.

F r u e n: Ja, det ved jeg. Men hvad var det, du tænkte paa?

A s s e s s o r e n: Intet.

F r u e n : Christian Frederik. Det Svar ligner dig. Man kan ikke tænke paa intet. Hvor har du været i Nat.

A s s e s s o r e n : Her! Paa min Post.

F r u e n : Og mig overlod du til Pøbelen!

A s s e s s o r e n : Har man fornærmet dig?

F r u e n : Der er ingen, der fornærmer m i g. Det kan de ikke. Men der sad 2 Soldater og gloede paa mig hele Natten som paa et vildt Dyr. Tag de Øjne til Dem — sagde jeg. — Og det gjorde de.
Hvad var det, du sad og mumlede om?

A s s e s s o r e n : Aa. Herregud, Trine. Jeg troede, du havde glemt det.

F r u e n : Christian Frederik. Jeg glemmer aldrig. Det ved du.

A s s e s s o r e n : Det er en lang Historie. I Nat trængte de Røde herind og vilde skyde mig. Schulze narrede dem bort med Fare for sit Liv. Nu kommer Obersten og forlanger, at jeg skal afskedige ham, fordi han er Fader til sin Søn.

F r u e n : Christian Frederik. Din Fremstilling er maadelig. Jeg forstaar dig ikke.

A s s e s s o r e n : Herregud, Trine. Jeg har nu engang ikke dine enestaaende Aandsevner. Sønnen var mellem de revolutionære.

F r u e n : Dog vel ikke en af de to Banditter —

A s s e s s o r e n : Nej, nej.

F r u e n : Naa — saa manglede det bare. Du har fuldkommen Ret, Christian Frederik. Hvad mener denne Oberst med at komme

og blande sig i disse Sager. Dem maa du da, ved Gud, i det mindste kunne klare bedre end han, og kan du ikke, kan du spørge mig.

Assessoren: Ja netop.

Fruen: Hvor kan du være i Tvivl. Et saadant Overgreb.

Assessoren: Nej, det er jeg heller ikke nu. Efter at jeg har talt med dig.

(Pause.)

Men det vilde jo ganske vist være ganske rart at komme væk herfra. — Efter denne Historie.

Fruen: Væk. — Hvad mener du?

Fortæl det hele, Christian Frederik. Der er mere —

Assessoren: Næ —

Fruen: Hvor kan man overhovedet bruge dig i Statens Tjeneste. Det forstaar jeg ikke.

Assessoren: Jeg vil sige dig, jeg var udset til Provinspræsidentens Efterfølger.

Fruen: Hvor ved du det fra?

Assessoren: Fra Obersten. Han har ligget i Garnison med —

Fruen: Bevares. Det ved jeg. Vi tager Hannemans —

Assessoren: Hvad?

Fruen: Flytteforretning. Den er billigst.

Assessoren: Jamen nu bliver det jo ikke til noget.

Fruen: Hvorfor?

Assessoren: Obersten har forset sig paa Schulze. Du ved, han er Menneskekender. Og han stillede som Betingelse, at jeg skulde afskedige ham.

Fruen: Christian Frederik. Du er forrykt! Vil du øjeblikkelig kalde paa Schulze. Dersom du ikke er Mand for at sige ham op — saa skal jeg!

Assessoren: Jeg kan ikke. Han har frelst mit Liv i Nat.

Fruen: Ja — hvad saa.

Assessoren: Som hæderligt Menneske kan jeg ikke afskedige ham samme Nat, han frelser mig.

Fruen: Som hvad?

Assessoren: Som Menneske. —

Fruen: Hvad kommer det mig ved — og Børnene.

Assessoren: Hvis jeg gør det, forringer jeg mig selv som Menneske.

Fruen: Børnene og jeg foretrækker at se dig som Exellence.

Det er egoistisk af dig.

Fruen: Hvis det ikke bliver dig — tager de Koopmann. —

Assessoren: Koopmann. — Det Fæ!

Fruen: Slet ikke! Men hans Kone — som Fru Exellencen. Umuligt.

Assessoren: Mener du, at de tænker paa Koopmann?

Fruen: Selvfølgelig.

Assessoren: Han kan ikke bestride den Plads. Det vil blive til ubodelig Skade for Provinsen.

Fruen: Der ser du. Om ikke for din egen Skyld —

Assessoren: Nej.

Fruen: Og om ikke for min Skyld —

Assessoren: Trine.

Fruen: — og om ikke for Børnenes Skyld — skønt hvor vilde det ikke lette dem Fremtiden.

Assessoren: Ja —

Fruen: Saa i det mindste for Provinsens Skyld. Du kan sagtens finde et eller andet Sted, hvor du kan anbefale Schulze. Jeg har noget Tøj til ham. Det kan han faa. Din gamle Kjole — den kan alligevel ikke bruges —

(Pause.)

Der ligger ogsaa nogle gamle hvide Slips. Du er nu for flot med hvide Slips.

Assessoren: Nej — det maa du ikke.

Fruen: Ja, ja, man skal jo heller ikke overdrive. Men Caroline-Amalie har brækket sin Fløjte itu. Den kan han faa til Sønnen. Saadan en kan et fattigt Barn have megen Glæde af, selv om den ikke kan fløjte — ogsaa derved, at den kommer fra os. Den har han faaet af Præsidenten, vil det hedde — og saa vil de passe godt paa den. — Jeg syntes, du sagde, han havde en Søn.

Assessoren: Ja, ham, jeg talte om, sidder ganske vist arresteret som Hovedleder i Revolutionsforsøget.

F r u e n : Saa skal han ikke have den —. Den Slags fortjener ingen Opmuntring. Naa — nu gaar j e g — og jeg haaber, du ved, hvad du har at gøre.

A s s e s s o r e n : Det ved jeg. Tak.

F r u e n : Det maa du nok sige.
At tænke sig, hvad Mændene kunde finde paa at gøre, dersom I ikke havde os Kvinder —

(Ud.)

8. SCENE

(En Skomager ind.)

S k o m a g e r e n : Er Schulze her?

A s s e s s o r e n : Nej.

S k o m a g e r e n : Jeg havde en Regning til ham — nu er jeg snart ked af af løbe med den.

A s s e s s o r e n : En Regning.

S k o m a g e r e n : Ja — jeg talte med ham for lidt siden — og da mente han, at nu fik han nok snart et Løntillæg.

A s s e s s o r e n : Et Løntillæg!

S k o m a g e r e n : Har det noget paa sig?

A s s e s s o r e n : Det ved jeg ikke.

S k o m a g e r e n : Det tænkte jeg nok. Farvel.

(Ud.)

(Pause. Da Assessoren hører Schulzes Skridt, lister han ud)

9. SCENE

(Schulze, Jacob og Skomageren.)

S c h u l z e : Jeg synes nu ikke, det er rigtigt, at du kommer med Regningen h e r — paa denne Tid. Hvem talte du med?

Skomageren: Assessoren.

Schulze: Du maa have Taalmodighed lidt endnu. Vi Mennesker har saa lidt Taalmodighed.

Skomageren: Jeg vil s'gu ikke til og med lade mig gøre Nar af. Du er saa klog. Jeg er nu ikke klogere, end at jeg betaler enhver sit.

(Ud.)

10. SCENE

Jacob: Han blev gal.

Schulze: Ja — og vilde saare mig. Jeg har ogsaa villet saare dig. Jeg drillede dig i Gaar med dine Briller. Vil du tilgive mig?

Jacob: (uvillig) Skidt.

Schulze: Giv mig Haanden paa det!

Jacob: (forlegen) Naar du endelig vil. — Obersten er nok ude efter dig!

Schulze: Det nytter ham ikke. Nu har jeg en Ven.

Jacob: Ja — i Himlen.

Schulze: Nej her.

Jacob: Hvem er det?

Schulze: Assessoren!

Jacob: Det var som —

Schulze: Og han vil ikke svigte mig.

Jacob: Det er jo godt at være Ven med de store, saalænge det varer.

Assessoren: (aabner Døren) Er Hr. Schulze gaaet?

S c h u l z e : Nej.

A s s e s s o r e n : Jeg vilde gerne tale med Dem —

(Schulze rejser sig.)

A s s e s s o r e n : Om lidt. — Jeg har noget at underskrive først.

(Ud.)

J a c o b : Hvad mon han vil?

S c h u l z e : Jaja. Lad os nu se.

J a c o b : Tror du, han vil give dig mere i Løn. Har du bedt om det?

S c h u l z e : Nej — aldrig.

J a c o b : Saa vil jeg se det, før jeg tror det.

S c h u l z e : Det skal du ikke sige, Jacob. Husk paa, han er en dannet Mand. Det er vi jo ikke. Og den Slags er jo anderledes. Dannelse betyder alligevel saa meget. Du tænker ondt om Menneskene, Jacob. Det maa du ikke.

Menneskene er gode.

J a c o b : Jaja. Lad mig nu skrive.

S c h u l z e : Det har jeg ogsaa gjort før. Men det førte kun nedad. I Nat var det, som om mit Hjerte smeltede. Og ved du hvorfor?

J a c o b : Nej.

S c h u l z e : Fordi jeg selv handlede godt. Da begyndte jeg at tro bedre om andre. Og nu vil det gaa opad. Det føler jeg.

J a c o b : Du skulde gaa hjem og sove, Schulze. Du er syg.

Du ligner et Genfærd.

A s s e s s o r e n : (aabner Døren) Er Hr. Schulze gaaet?

S c h u l z e : Nej.

A s s e s s o r e n : Ah. De er endnu ikke gaaet. Jeg vilde have talt med ham. Men det kan vente, dersom De er optaget.

S c h u l z e : Nej, det er jeg ikke.

A s s e s s o r e n : Jeg synes, De sidder med noget der. Gør bare det færdigt først.
Eller hør! —
De kan komme ind til mig om 2 Minutter.

(Assessoren ud.)

S c h u l z e : Ja.
(Til Jacob) Før troede jeg, at Menneskene kun tænkte paa sig selv.
At det ene Menneske kunde gaa og lide sig til Døde ved Siden af det andet, som intet mærkede.
At der i samme Værelse, i samme Time kunde være Tilfredshed og Kval — Mæthed og Sult — varme Klæder og Kulde — uden at det ene saa det andet og brød sig om at hjælpe.

(Pause.)

Har du, Jacob, noget, hvormed jeg kan hjælpe dig?

J a c o b : Ikke andet end Penge.
Og dem har du jo ingen af.
Og hvis du havde nogle, skulde Skomageren have dem.
Nej — de, der kan hjælpe — de v i l ikke, og de, der vil — de kan ikke.
De, der vil hjælpe andre, kan ikke hjælpe sig selv.
At hjælpe sig selv — det er at lade andre sejle sin egen Sø.

S c h u l z e : Det passer ikke, Jacob. — Jeg ved bedre. Og nu kan jeg s o v e.

Det kunde jeg ikke før.
Nu er de 2 Minutter gaaet.

(Aabner Døren til Assessoren, gaar ind og kommer tilbage.)

Jacob: Naa?!

Schulze: Han var der ikke.

Jacob: Hva?

Schulze: Gaa ned i Porten og se efter ham. Saa ser jeg ved Bagdøren.

(Begge ud.)

11. SCENE

(Assessoren lister ind med Opsigelsen i Haanden.)

Assessoren: (mumlende) Hvor er Landraadens Stempel. Nu hurtigt!

(Stempler og lægger Papiret paa Schulzes Plads. Da han vender sig om, staar Schulze i Døren.)

Assessoren: Schulze! Endnu ikke gaaet.

Schulze: Assessoren vilde tale med mig.

Assessoren: (dækker for Skrivelsen). De gør for for meget ud af det — alt for meget. Nu maa De virkelig snart gaa hjem og sove.

Schulze: Assessoren vilde tale med mig.

Assessoren: Naa ja, det er sandt.
Der var en Skomager før med en Regning.

Schulze: Ja.

Assessoren: Det er lidt kedeligt at have den Slags Ting her. Det er ikke god Kontororden. Det var bare det.

Schulze: Naa.

Assessoren: Kan De ikke faa Lønnen til at slaa til?

Schulze: Nej.

Assessoren: Jamen kære Hr. Schulze. Naar De alligevel ikke kan leve af Lønnen — var det saa ikke det bedste. — Naa. Det kan vi altid tale om. Nu gaar jeg hjem og sover. Nu kan De jo se paa, hvad der kommer — og hvad der ligger her. Skulde der indgaa Post, kan De aabne den!

(Ud.)

12. SCENE

Schulze: Jacob!

(Jacob ind.)

Han har været her!

Jacob: Hvad vilde han?

Schulze: Intet videre.

(Pause.)

Saafremt der skulde komme nogen Post, bringer du mig den!

Jacob: Dig!

Schulze: Jeg aabner Posten i Assessorens Fraværelse.

Jacob: Det er ikke for det gode, naar et gammelt Øg kommer op at køre.

Schulze: Dér ser du!
Det er det første Skridt opad.
Jeg kan dog maaske endnu en Gang blive Kredsudvalgssekretær.
En god Gerning gør man ikke forgæves.

(Sætter sig, finder Opsigelsen og læser den.)

Schulze: (for sig) Hvad — jeg forstaar ikke. — Naa saaledes.
Brødløs. (Pause.)

Jacob: (med Ryggen til) Saa husker du nok paa mig!

Schulze: Hvad.

J a c o b : Naar du igen bliver Kredsudvalgssekretær.

S c h u l z e : Ja — det skal jeg.

(Pause.)

J a c o b : Men hvad var det for en god Gerning —

S c h u l z e : — Hvad for noget.

J a c o b : — den, du ikke havde gjort forgæves.

S c h u l z e : Jeg havde frelst hans Liv.

J a c o b : Ja, det var jo nok Belønning værd. Men saa gjorde du det vel, fordi du ventede Belønning.

S c h u l z e : Maaske!

J a c o b : Det maa du vel nok vide!

S c h u l z e : Vide —. Nej!

J a c o b : — naar du selv har gjort det.

S c h u l z e : Vi ved vel ikke, hvorfor vi handler.

(Pause.)

J a c o b : Gaar du?

S c h u l z e : Ja.

J a c o b : Hvorhen?

S c h u l z e : Hjem —

J a c o b : Tror du, du kan sove nu.

S c h u l z e : Haha. Jeg kan forsøge.

J a c o b : Og Posten.

S c h u l z e : Hvad.

J a c o b : Dersom der skulde komme Post.

S c h u l z e : Til Helvede! Saa kan du aabne

den. Du bliver dog Kredsudvalgssekretær engang.

(Gaar. -- Pause. — Telefonen ringer.)

J a c o b: Ja. — Jovel, Hr. Assessor. Schulze e r gaaet. Jo. De kommer straks. Ja. (Raaber ud) Schulze! Du glemte din Hat!

(Schulze ind.)

S c h u l z e: Jeg syntes, der var nogen, der kaldte paa mig. (Hvisker) Var det h a m derinde.

J a c o b: Du glemte din Hat!

S c h u l z e: Jeg syntes nok, jeg var saa underlig i Hovedet. Saa var det nok derfor. Hør — nu kalder det igen. — Schulze!

J a c o b: Se saa. (Tager en Bunke Papirer og gaar.)

13. SCENE

(Assessoren ind og halvt gennem Værelset, før han ser Schulze.)

A s s e s s o r e n: Men Schulze! Sidder De her endnu.

S c h u l z e (tier).

(Assessoren tager sin Pung op, fremtager en 20-Markseddel — lægger den ned, tager en 10-Markseddel op.)

A s s e s s o r e n: Skal De ikke hjem, Schulze. Hjem og sove.

S c h u l z e: Jeg kan ikke sove. Aldrig mere. Jeg ved for meget om Menneskene.

A s s e s s o r e n: Saa, Schulze. Gaa nu!

S c h u l z e (tier).

(Assessoren lægger 10-Sedlen ned og tager 20-Sedlen op.)

A s s e s s o r e n: Skal vi hente en Vogn til Dem?

Schulze: Tak. Det er meget elskværdigt af Dem.

Assessoren: Ja, jeg mener: Kontoret kan betale den.

Schulze: (tier)

Assessoren: (raaber ud) Lad Budet hente Schulzes Kone. Han er syg.

Assessoren: (lægger 20-Marksedlen ned, tager 10-Marksedlen op og giver Schulze den.)

Se her, Schulze. Værsaagod. Gaa saa!

Schulze: (rejser sig) Er det fordi jeg har frelst Deres Liv. Saa er 10 Mark for meget. (Lægger Sedlen.)

Assessoren: Farvel, Schulze. De ved, at som Menneske har jeg altid sat Pris paa Dem.

Schulze: Der er ingen Brug for Mennesker.

(Pause.)

Menneskene dør ud.

(Pause.)

Nu gaar Schulze. Nu er der Plads for den næste Bureauslave.

(Ud.)

14. SCENE

Assessoren: Jacob!

(Jacob ind.)

Nu gik Schulze. Han kommer ikke mere igen. De maa overtage hans Plads. Det er jo et usædvanligt hurtigt Avancement, der her aabner sig for Dem. Jeg haaber, De vil være det voksent.

Jacob: Ja.

Assessoren: De kan begynde straks. Foruden Lønnen har De jo nu Indtægten af Meddeler til Aviserne.

(Gaar.)

Jacob: (griber Telefonen) Det er Registrator Jacob. Nr. 100 — 100, for Fanden. Det er Registrator Jacob. I skal ikke vente mig til Middag. Ja, jeg er blevet Registrator. Vi er overlæssede med Arbejde.

(Pause, i hvilken Registratoren flytter Møblerne om efter en længe næret Plan.)

15. SCENE

(Schulze ind. Jacob ved Skrivebordet.)

Jacob: Kontoret er ellers ikke aabnet endnu.

Schulze: (tier).

Jacob: Hvem ønsker De at tale med?

Schulze (tier).

Jacob: Ah. Nu ser jeg først. Det er jo den forhenværende Registrator. Ikke?

Schulze: (sætter sig, hen for sig) Jeg tør ikke gaa hjem og fortælle hende det.

Jacob: Ja, vi har jo ellers temmeligt travlt for Tiden — og dette er jo egentlig heller ikke Ventenværelset — men med en forhenværende Kollega er det jo en anden Sag. Værsaagod og sid ned.

Schulze: (for sig) Hvad skal jeg gøre.

Sætter sig, men rejser sig straks igen og føler sig til Baglommen — finder Revolveren frem. Jacob sidder med Ryggen til)

Ja — den, der ikke vil dræbe sin Fjende, maa dræbe sig selv.

(Gemmer Revolveren.)

Jacob, min Dreng. Kan du gaa. Hvordan er det, du har flyttet om paa Møblerne.

Jacob: De stod ganske upraktisk før.

Schulze: Vil du øjeblikkelig stille dem tilbage. I 30 Aar har de staaet saaledes.

Jacob: Ja, det skal jeg nu nok bestemme, Hr. Schulze.

Schulze: Det vil ende galt med dig, saafremt du fortsætter paa den Maade. Det kan jeg fortælle dig. Men kan du nu gaa lidt udenfor. Du er saa ung.

(Jacob gaar. Schulze sætter sig.)

Saa — nu kalder det igen.
Schulze — (aabner Døren til Assessoren.)
Der er ingen.
Jeg kan høre det i Uret.
Schul-ze! — Schul-ze!
Ja! Nu kommer Schulze.

(Flytter Møblerne paa Plads — og tager Revolveren frem.)

Vi er i ingens Magt, saalænge Døden er i vor.
Mennesket maa dø! (Skyder sig.)
Nu er jeg fri. Nu kan jeg sove. (Dør.)

16. SCENE

(Jacob ind, viger tilbage, løber ud og raaber. Flere forsamler sig udenfor og taler. Langsomt ind og forsamler sig om Liget.)

Jacob: Jeg sad her og talte med ham!

(Pludselig taler alle i Munden paa hverandre og tier pludselig.)

Jacob: Jeg var den sidste, der talte med ham!

(Pludselig taler og tier alle igen.)

Jacob: Der er ingen, der har talt med ham efter mig.
Der kommer Konen. Hun har faaet ny Hat.

(De andre staar for Liget.)

17. SCENE

(Konen ind.)

Fru Schulze: Der er telefoneret efter mig. Hvor er min Mand?

Jacob: Jeg var den sidste, der talte med ham.

Fru Schulze: Saa skulde det dog ende saaledes.
Saa er han blevet brødløs.
Og har ikke turdet fortælle mig det.

(Knæler ved Liget.)

Herregud. Jeg kunde have baaret det ogsaa.

18. SCENE

(Fru Assessoren ind med en gammel Kjole og en Fløjte.)

Fru Assessoren: Er Schulze gaaet?

Fru Schulze: Ja. Nu er Schulze gaaet!

Jacob: (med oprakt Finger) Jeg var den sidste, der talte med ham.

Obersten: (stamper i Gulvet) Hold Kæft! Dreng!

(Jacob gaar afsides og brister i Graad.)

Fru Assessoren: Hvordan er dette gaaet til?

(Tavshed.)

Jeg vilde netop have givet ham noget Tøj. (Til Fru Schulze) En udmærket Kjole, der har tilhørt min Mand. —

Hvor var det dog sørgeligt, at han ikke skulde naa at faa det, før han døde.

Nu vil De maaske tage det — og dette. Det er en Fløjte. Til en af Børnene. Ja, nu kommer den jo saa underligt.

Men den kan ikke fløjte. Det er da en Trøst.

Jeg gaar. Jeg kan ikke taale den Slags. Det er saa hensynsløst.

(Ud.)

19. SCENE

A s s e s s o r e n: Ja, Fru Schulze. Ifølge Enkeforsikringsloven er De jo nu berettiget til nogen Understøttelse.

Egentlig skulde der jo være iagttaget visse Formaliteter, men dem vil vi i dette Tilfælde se bort fra, da jeg formoder, De har Brug for Pengene. —

F r u S c h u l z e: Ja —

A s s e s s o r e n: Her er 100 Mark!

F r u S c h u l z e: Tak.

A s s e s s o r e n: Egentlig skulde der jo være hengaaet en 14 Dages Tid, før det kunde gaa i Orden.

Men som sagt. Foreløbig lægger jeg selv ud.

F r u S c h u l z e: Tak.

A s s e s s o r e n: — af min egen Lomme.

F r u S c h u l z e: Tusind Tak —
Maa jeg faa ham med nu?

A s s e s s o r e n: Nej, nej. Der skal først være Ligsyn. Samfundet maa lægge Beslag paa ham lidt endnu. Gaa De kun hjem, Fru Schulze — saa skal jeg nok sørge for, at han bliver bragt. —

(De andre ud.)

20. SCENE

J a c o b: (griber Telefonen) Hallo. Er det Avisen. Det er Registrator Jacob. Ja, jeg er blevet

Registrator, og for Fremtiden faar De Kontorets Nyheder gennem mig. Ja. Hvor meget giver De for Linjen? Naa ja. — Den forrige Registrator, Schulze, har skudt sig. Ja — lige nu. (Lægger Røret.)

Assessoren: Det kunde De ellers godt have ventet med.

Jacob: Jeg kan godt bruge de Penge.

(Ud.)

21. SCENE

Assessoren: (bag Liget) Saadan skulde det ende.

Obersten: Det anede mig!
Han søgte nedad.
Kom.

Assessoren (tøver).

Obersten: Naa.

(Assessoren skræver over Liget og gaar.)

Obersten: Det var Ret. Den der ikke kan gaa over et Lig, kommer ikke langt.

(Tæppet.)

SVEN CLAUSEN

FORENSISKE SKUESPIL

(VORE EGNE MANDARINER — AFTENSVALEN)

KLINTES FORLAG
VOR FRUE BOGLADE

K. F.